

ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԷ.

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՓԵՏՐՈՒԱՐ 20, 1904

ԹԻԻ 8

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Զ. Գ. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ Զ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

կատարելութիւն 129.—Մեր Հաւատոյ Դաւանութիւնը 131.—Յարութիւն 133.—«Հոգի Մը» 134.—Թալամանքացի-
ները — Փանամայի Մոռցուած Մէկ Ժողովուրդը 135.—Արուեստական Քափուր 137.—Մանրմուկը 137.—Ո՞վ է
Յանցաւորը 138 — Երեք Աւետ. Եղբայրներ 140.— Քաղաքական Լուրեր 141:

ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԻՒՆ

[Խմբագրական]

2.

Աւելի քան քառասունըհինգ տարի առաջ քանի մը ամիս մնացինք Ամերիկեան փոքրիկ քաղաքի մը դպրոցին մէջ: Այնուհետեւ ալ շատ անգամ այն քաղաքը դացած ենք: Հոն ծանօթացանք ծերունիի մը, որ կ'ըսէր թէ քսանընթեռ տարիէ ի վեր մեղք չէ դործած: Մօտէն չէինք ճանչնար զայն, բայց այսպէս ճանչցողներ կը վկայէին թէ կեղծաւոր չէ ան, այլ՝ ուղիղ եւ խղճամիտ կեանքով ապրող մէկը: Իրօք կը հաւատար թէ բոլոր այդ երկար շրջանին մէջ մէկ մեղք անգամ չէր գործած: Իրաւունք ունէ՞ր այդպէս մտածելու: Քաղաքին մէջ ուրիշներ կային որոնց աւելի մօտէն բարեկամացանք: Անոնցմէ երկուքը, որոնք ծերունի էին նմանապէս, սա սպաւորութիւնը գործեցին մեր վրայ թէ իրենք մեզի ծանօթ ամէնէն սուրբ մարդոց կարգէն են: Մին իր Քրիստոնէական նկարագրին գեղեցկութեամբ իրեն քաջեց մեզ անդիմադրելի կերպով եւ ստէպ իր ընկերակցութիւնը փնտռել տուաւ, նաեւ այնպիսի սիրով մը զինք սիրել՝ որով երբեք սիրած չենք մեզի ազդական չեղող եւ մեզմէ աւելի տարիքոտ ունէ ուրիշ անձ: Սակայն այս երկու մարդիկը

իրենց աղօթքներուն մէջ շատ անգամ մեղքի խոստովանութիւն կ'ընէին եւ թողութիւն կը խընդրէին: Կը հաւատանք թէ ասոնք եւ նախայիշուած մարդը հաւասարապէս անկեղծ էին: Բայց տարբեր հայեացքներ ունէին Քրիստոնէական կենցաղի վրայ: Ո՞րն էր ուղիղը: Նայինք ինչ կը սորվեցնէ Նոր Կտակարանը:

Մեր Փրկիչը իր աշակերտներուն աղօթք մը սորվեցունց սա յառաջաբանով. «Երբոր աղօթք կ'ընէք՝ ըսէք:» Այսինքն ամէն աղօթքի ժամանակ անոնց գործածութեան յարմար օրինակ էր այս: Եւ այնուհետեւ ամէն դարու մէջ գործածուեցաւ շատ աւելի քան ունէ ուրիշ գրաւոր աղօթք: Հազարաւոր եւ թերեւս միլիոնաւոր Քրիստոնէաներ կան որոնք կը կրկնեն զայն իրենց կեանքին մէն մի օրուան մէջ: Սակայն այդ աղօթքը կը պարուհանակէ սապիսի հայցուած մը, «Ներէ մեզի մեր պարտքերը,» այսինքն մեր մեղքերը: Մեղք չունեցողը այսպիսի աղօթքի պէտք չունի: Ըսենք թէ մէկը քանի մը տարի բացարձակապէս առանց մեղքի ապրեցաւ: Աստուած արդէն անոր պատանութեան մեղքերը ներած է: Զղջմամբ թողութիւն խնդրեց եւ Քրիստոսի արժանաւորութեան ապաւինեցաւ:

եւ Աստուած անոր աղօթքը լսեց : Եւ Աստուած ետ չառնէր իր թողութիւնը : Չփոխէր իր միտքը , եւ մեղաւորին պարտքը միանգամ ջնջելէ ետեւ չորոչեւ ի վերջոյ ստիպել որ վճարէ դարձեալ : Երկինքի սուրբերը պէտք չունին թողութիւն խնդրելու այն մեղքերուն համար , զորոնք երկրի վրայ գործեցին : Աստուած ներած է զանոնք եւ այդ գործը յաւիտեան լմնցած է : Այն մարդուն որ կը կարծէր թէ 27 տարիէ ի վեր մեղք գործած չէ՝ կը վայելէ ամէն օր Աստուծոյ գոհութիւն տալ որ իր մեղքերը ներուած են , բայց չվայելէր աղօթել , «Ներէ մեզի մեր պարտքերը :» Տէրունական Աղօթքին բոլոր միւս հայցուածները ամէն ժամանակի կը յարմարին : Մեզի միշտ կը վայելէ աղօթել որ Աստուծոյ թաղաւորութիւնը գայ եւ անոր կամքը կատարուի , որ մեր ամէնօրեայ հացը տայ եւ մենք փորձութեան չտարուինք : Մեր Տէրը այն խնդրուածքներուն միացուց ուրիշ մը , որու պէտք պիտի չունենան իր ծառաներուն լաւագոյնները եւ որու կարօտ չըլլալ բոլոր Բրիստոնեաներուն պարտքն է :

Սակայն դառնանք Նոր Կտակարանի ուրիշ մասերու : Թերեւս Յովհաննու առաջին թղթին երրորդ գլխուն մէջ կը գտնուի այն խօսքը , որ կը թուի ամէնէն որոշ կերպով հաղորդել անմեղութեան վարդապետութիւնը : Առէք օրինակի համար վեցերորդ եւ իններորդ համարները , «Ամէն ով որ անոր մէջը կը կենայ՝ մեղք չգործեք . ամէն ով որ մեղք կը գործէ՝ զանիկա տեսած չէ ու զանիկա ճանչցած չէ :» «Ամէն ով որ Աստուծմէ ծնած է՝ մեղք չգործեք , ինչու որ անոր սերմը իր մէջը կը մնայ , ու չկրնար մեղք գործել , քանզի Աստուծմէ ծնած է :» Եթէ այս խօսքերն առանձին ըլլային , պիտի ըսէինք թէ որոշ է կատարելութեան վարդապետութիւնը : Այսու ամենայնիւ տեսնելով չեն սորվեցներ այն վարդապետութիւնը , զոր առ հասարակ կը հռչակեն կատարելութեան քարոզիչները : Ասոնց տեսութեամբ Բրիստոնէի երկու դասակարգ կայ : Մին կը բաղկանայ այն տկար աշակերտներէն , որոնք իրենց Տէրը իրապէս սիրելով եւ անոր ծառայել բաղձալով հանդերձ երբեմն մեղքի մէջ կ'իյնան իրենց հաւատքին տկարութեան պատճառով : Միւսը կը բաղկանայ այնպիսիներէ , որոնց հաւատքը այնքան հաստատուն է որ մեղքէ հեռու կը պահուին կատարելապէս : Սակայն այսպէս չսորվեցներ «Ամէն ով որ Աստուծմէ ծնած է՝ մեղք չգործեք , չկրնար գործել» խօսքը : Եթէ մէկը մեղանչէ այն իմաստով որով հոս կը գործածէ Յովհաննէս այս բառը , կը ցուցնէ թէ ոչ

միայն զօրաւոր Բրիստոնեայ չէ , այլ թէ բնաւ իսկ Բրիստոնեայ չէ : «Աստուծմէ ծնած» չէ , Բրիստոնեական կեանքն անոր մէջ սկսած չէ : Եւ ի բաց առեալ անդամներն այն նեղմիտ եւ մոլեռանդ մարդոց խմբին որոնք կը համարին թէ իրենք են միայն ճշմարիտ Բրիստոնեաներ , ուրիշներու համար չատահաւոր հետեւանքներ ունի այս վարդապետութեան յարիւր : Կը նշանակէ թէ ամէն այնպիսիներ որոնք փորձութեան տակ կ'իյնան եւ ծուռ կը գործեն , թէեւ անմիջապէս իսկ ապաշխարութեան դառն արցունք թափեն , կը ցուցնեն թէ իրենք դեռ Աստուծմէ ծնած չեն :

Այս մեկնութիւնը չկրնար ուղիղ ըլլալ , վասն զի ուրիշ շատ համարներու իմաստին հակառակ կու գայ : Իրօք այս թղթին մէջ իսկ Յովհաննէս ասոր անհամաձայն լեզու կը գործածէ : Կ'ըսէ , «Թէ որ ըսենք թէ մենք մեղք մը չունինք , ինքզինքնիս կը խաբենք» (Ա. 8.) : Կը կարծենք թէ Յովհաննէս առաքեալ այս երրորդ գլխով ուզեց ըսել ինչ որ Բրիստոն ուզեց , երբ ըսաւ . «Թէ որ զիս կը սիրէք , իմ պատուիրանքներս պահեցէք ,» նաեւ ինչ որ Պողոս ուզեց , երբ ըսաւ , «Մենք որ մեղքին մեռանք , ինչպէս դեռ անոր մէջը կենանք» Ով որ մեղքի մէջ կը կենայ եւ ունակաբար եւ յօժարակամ կը ծառայէ մեղքի , ցոյց կու տայ թէ ինք Աստուծմէ ծնած չէ : Մէկը որ զԲրիստոն կը սիրէ եւ ճշմարտապէս կը բաղձայ անոր կամքը կատարել՝ չկրնար այսպէս մեղքի մէջ կենալ : Սակայն մեծ տարբերութիւն կայ մեղքի այս ծառային ու այն մարդուն միջեւ , որու փափաքը եւ նպատակն է ուղիղն ընել եւ որ երբեմն ծուռը կ'ընէ յանկարծական փորձութեան կամ անհոգութեան բերմամբ : Սյս դատապարտելի գործ է եւ մենք չենք չքմեղացներ : Սակայն մեղքի ծառային սովորական ընթացքն այնչափ ասարեւր է որչափ անհոգութեան կամ բարկութեան վայրկենի մը մէջ արժէքաւոր պնակ մը կոտորող տղու մը գործը տարբեր է տունը մտնող եւ դիտմամբ կահ կարասի աւերող թշնամիի մը գործէն :

Սակայն նայինք Պողոսի , նախնի եկեղեցիին մեծագոյն սուրբին , գրութիւններուն : Տեսնենք ան իրեն համար կ'ըսէ թէ կատարեալ է : Հոով է . գլխուն մէջ կը նկարագրէ իր բնութեան մէջ տեղի ունեցող պատերազմը ընդմէջ բարին ընելու բաղձանքին եւ իր «Ներսի դին բնակած» մեղքին : Ոմանք կ'ըսեն թէ այս է նկարագրութիւնը Պողոսի այն ժամանակի հոգեկան վիճակին , երբ դեռ դարձի եկած չէր Դամասկոսի ճամբուն վրայ : Սակայն կարելի չէ պաշտպանել այդ բացատրութիւնը

նը : Առաքելալը ներկայ ժամանակ կը դործածէ եւ անցեալ փորձառութիւն չնկարագրեր, այլ իր բնութեան մէկ օրէնքը : Պատերազմը տեղի կ'ունենար այնպիսի ժամանակ մը երբ ինք կարող էր ըսել, «Ներսի մարդուն նայելով՝ Աստուծոյ օրէնքին կը հաւնիմ», եւ կ'ուզէր բարին ընել եւ չարը առել : Նամակին դրութեան թուականին համար էր որ կ'ըսէր, «Մեղքը իմ ներսի դիւ կը բնակի» :

Այդ թուականէն աւելի ետքը Պօղոս Փիլիպպեցիներուն գրելու միջոցին ըսաւ, «Ոչ թէ ես արդէն առեր եմ, կամ արդէն կատարեալ եղեր եմ» : Առնելիքը մեռելներու յարութիւնն էր, որու վրայ կը խօսի նախորդ համարին մէջ, իսկ ակնարկուած կատարելութիւնը՝ հոգեւոր կատարելութիւն : Թէ այս է իմաստը՝ «գրեթէ ինքնայայտ է», կ'ըսէ մեկնիչ Էլիքըթ : Կատարելութիւնն էր բան մը զոր ստանալ կը ճշմէր առաքեալը, եւ որու կը դիմէր ան, ինչպէս կ'ըսէ յաջորդ համարներուն մէջ : Սակայն մեռելներու յարութիւնը եւ երկնային պատկը այնպիսի բաներ էին զորոնք Աստուած պիտի տար իր ժամանակին : Առաքելին դիմումը կամ վաղքը պիտի չփութացնէր ասոնց տիրանալու օրը : Արդարեւ թղթին նախադոյն մասին մէջ ըսած էր թէ զիտէր որ դեռ պիտի չմեկնի ու պիտի չըլլայ Քրիստոսի հետ, այլ իր եղբայրներուն հետ պիտի կենայ որ անոնց օգնէ իրենց Քրիստոնէական կեանքին մէջ : Իր ջանքն էր կատարեալ ըլլալ եւ իր մէջ մնացող մեղքին յաղթել : Ուրեմն Պօղոս մեծ առաքեալը այնչափ ուշ ժամանակ իսկ, երբ բանտարկուած էր ու իր սիրալիր թուղթը գրեց Փիլիպպեցիներուն, դեռ կատարելութեան չէր ժամանած :

ՄԵՐ ՀԱՄԱՏՈՅ ԴԱՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

(Թ. Գ. Գ.)

Կրօնքի մէջ ուշադրութեան արժանի կարեւորագոյն իրողութիւններէն մին է ճշմարտութիւն, եւ միւսը կեանք : Ըշմարտութիւնն է կրօնքի մը վարդապետութեանները որոնց կը հաւատանք, իսկ կեանքն է վարդապետութիւններուն մեր մէջ արտադրած նկարագիրը : Կրօնքները կը զանազանին իրենց աւանդած ճշմարտութիւններով, եւ այդ ճշմարտութիւններուն դործնական կեանքի մէջ ի յայտ գալուն միջոցաւ կը ցուցնեն իրենց ազդեցութիւնը : Քրիստոնեայ Եկեղեցին ի սկզբանէ հետէ շատ կարեւորութիւն տուած է այն ճշմարտութիւններուն որոնց կը հաւատայ, եւ Քրիստոնէից կեանքին եւ վարքին մէջ այդ ճշմարտու-

թիւններուն ի յայտ գալուն : Հաւատոյ Դաւանութիւն կ'ըսուի Քրիստոնէութեան հիմնական վարդապետութիւններուն ամփոփումը : Եկեղեցւոյ ամէն ճիւղ Քրիստոնէութիւնը իր հասկացածին համեմատ որոշ ձեւով մը ներկայացուցած եւ այդ որոշ ձեւը ընդունիլ առաջարկած է իրեն հետ միանալու հետամուտ եղողներուն : Հաւատոյ Դաւանութիւնները օգտակար միջոց եղած են Եկեղեցւոյն՝ ճշմարտութիւնը տեսնելուն եւ զանիկա պահպանելուն, բայց անոնք վերուստ ներշնչեալ եւ անսխալ յայտնութիւններ չեն, եւ ուստի միշտ փոփոխութիւններու ենթակայ եղած են : Որովհետեւ Քրիստոնէութեան ճշմարտութիւնները յոյժ ընդարձակ են եւ իւրաքանչիւր դարու պէտքերը այլազան, մէկ սերունդին հաւատոյ դաւանութիւնը միւս սերունդին գործին եկած չէ, ուստի հարկ եղած է փոխել եւ բարեփոխել զայն : Օրինակի ազդաւ, եթէ ձեռք առնենք Նիկիական Հանգանակին նման Դաւանութիւն մը անգամ, պիտի տեսնենք թէ անիկա աստիճան աստիճան առած է այժմու ձեւը : Յամի Տեառն 325, ի Նիկիա գումարուած Ընդհանրական Ժողովին մէջ, ամէնէն կարեւոր խնդիրն էր Արիոսի վարդապետութեան դէմ Յիսուս Քրիստոսի Աստուածութեան պաշտպանութիւնը, եւ այդ ժողովին որդեգրած Հանգանակին զխաւորնապատկը Յիսուս Քրիստոսի Աստուածութիւնը չեղտելն էր : Բայց որովհետեւ այդ առաջին դաւանութեան մէջ Հոգւոյն Սրբոյ նկատմամբ գրեթէ բան մը յիշուած չէր, յամին 381 Կոստանդնուպոլսոյ մէջ գումարուած Ընդհանրական Ժողովը այդ մասին եւս քանի մը պարբերութիւններ աւելցուց եւ Յիսուս Քրիստոսի նկատմամբ խօսուածներուն վրայ եւս քանի մը յաւելումներ ըրաւ : Ուրեմն այժմու Նիկիական Հանգանակը ճշմարտիւ Նիկիական-Կոստանդնուպոլսական Հանգանակ է :

Թուրքիոյ Աւետարանական Եկեղեցիներն ալ երբ ի սկզբան ձեռնարկեցին յօրինել իրենց Հաւատոյ Դաւանութիւնը, բնականապէս իրենց ուշադրութիւնը գաւառող կարեւորագոյն խնդիրներէն մին էր Ազգային Եկեղեցւոյն, որմէ բաժնուած էին, վարդապետութիւններուն եւ իրենց նոր որդեգրած վարդապետութիւններուն տարբերութիւնը : Մինչ կը թուարկէին իրենց որդեգրած հաւատալիքները, կը թուարկէին նաեւ իրենց մերժածները :

Առաջնորդ Եկեղեցւոյ գրքոյկին Դաւանութիւնը ահա այսօրինակ դաւանութիւն մըն էր, իւրաքանչիւր ժամանակ մը ետքը Հայ Աւետ. Եկեղեցիները, զգա-

լով թէ պէտք էր որ շատանային իրենց դաւանութիւններուն մէջ յիշելով այն բաները միայն որոնց կը հաւատային, սկսան գոհ չըլլալ այս հին Դաւանութենէն և Կ. պոլսոյ եկեղեցին եւ քանի մը ուրիշ եկեղեցիներ որդեգրեցին ծանօթ այն Դաւանութիւնը զոր Ամերիկայի ժողովական եկեղեցիներուն Դաւանութեան յօրինման համար ընտրած մարմինը 1883ին յանձնարարեց յիշեալ եկեղեցիներուն և Բայց Կ. պոլսոյ եկեղեցին այդ Դաւանութեան եկեղեցական կառավարութեան պատկանեալ 10երորդ յօդուածը բարեփոխելով որդեգրեց զայն Կիլիկիոյ հոգեւոր Միութիւնն եւս ձեռք առաւ սոյն խնդիրը, իրեն համար այդ «1883ի Դաւանութենէն» աւելի կարճ եւ աւելի պարզ Դաւանութիւն մը ընդունեց և Կ'երեւնայ թէ Կեդրոնական եկղեցին Միութիւնն ալ սկզբամբ Կիլիկիոյ եկղեցին Միութեան որդեգրածին նման դաւանութիւն մը ընդունած է և Արդ, ըսել է թէ հիմա մեր եկեղեցիներուն մէջ երեք Դաւանութիւններ որդեգրուած են և Առաջնորդ Եկեղեցւոյն պարունակածը, Ամերիկայի ժողովականներուն 1883ի Դաւանութիւնը, եւ Կիլիկիոյ եւ Կեդրոնական եկղեցին Միութիւններուն որդեգրած Դաւանութիւնը և

Արդեօք բոլոր մեր Միութիւններուն պատկանեալ եկեղեցիներուն միեւնոյն Դաւանութիւնը որդեգրելու ժամանակը եկած չէ՞ և Անտարակոյս եկած է, եւ անցած է անգամ և Մեր եկեղեցիները գոհ չեն կրնար ըլլալ հին ձեւ դաւանութենէն, այսինքն պատկերներու, սրբոց բարեխօսութեան եւ նման բաներու ականարկութիւններ պարունակող Դաւանութենէն և Արդ, մեր առջեւ երկու Դաւանութիւններ կը մնան և մին «1883ի Դաւանութիւնը, եւ Կիլիկիոյ եւ Կեդրոնական Միութիւններուն Դաւանութիւնը և Անտարակոյս «1883»ի Դաւանութիւնը եկեղեցւոյ պատմութեան մէջ յոյժ մեծ կարեւորութիւն ունեցող դասական գործ մըն է և Աւետ. եկեղեցիներուն որդեգրած հիմնական վարդապետութիւնները մեծ յաջողութեամբ նկարագրած է և Բայց եկեղեցին ընդունուելիք անձերու համար իրեւ հաւատոյ դաւանութիւն կիրարկելի ըլլալուն դէմ սա առարկութիւնը կայ թէ մեր ժողովրդէն եղող եւ եկեղեցին մտնել առաջադրող անձանց (արու եւ էդ) հասողութենէն բարձր է քիչ մը և Օրինակի համար սա ասացուածները, «Հօրը էութենէն» «Հօրմէ եւ Որդիէն կը զրկուի» «Աստուած տիեզերքի վարչութեան մէջ իր նպատակները Անով ի գործ կը դնէ» «Աստուածային բնութիւնը մեր մարդկային բնութեամբ մէկ անձի մէջ միացնելով» եւն. և Եկե-

ղեցւոյ կառավարութեան պատկանող մասն ալ աւելորդ է և

Արդ, մեզ կը թուի թէ աւելի աղէկ է որ մեր բոլոր եկեղեցիները իրենց ամէնուն համար որդեգրեն Կիլիկիոյ եւ Կեդրոնական եկղեցին Միութեան Դաւանութեան նման պարզ եւ համառօտ դաւանութիւն մը և

Եւ այս առթիւ մեր եկեղեցիներուն նկատողութեան կը յանձնենք դաւանութեան եւ ուխտադրութեան հետագայ ձեւը և

Դաւանութիւն

Կը հաւատամ երկնի եւ երկրի Արարչին եւ ինքն իշխան Կառավարչին, երբեակ եւ մի Աստուծոյ, Հօր, Որդւոյ եւ Հօգւոյն Սրբոյ և

Կը հաւատամ թէ մարդ Աստուծոյ պատկերովը ստեղծուեցաւ, եւ յետոյ մեղանչելով Աստուծոյ արդար դատապարտութեան ենթակայ եղաւ, եւ այժմ, մեղքին իշխանութենէն ազատուելու եւ սուրբ կեանք վարելու համար, կարօտ է Աստուծոյ շնորհքին և

Կը հաւատամ թէ Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս մարմնով յայտնուեցաւ, եւ իր կեանքով, չարչարանքներով եւ մահուամբ կատարեալ փրկութիւն պատրաստեց մարդկային սեռին և մեռելներէն յարութիւն առնելով Հօրը աջ կողմը մեղի համար կը բարեխօսէ, եւ թէ ամէն ով որ անոր անուն հաւատայ, մեղաց թողութիւն եւ յաւիտենական կեանք կ'ընդունի ձրիապէս և

Կը հաւատամ թէ Հոգին Սուրբ կը յանդիմանէ զմարդիկ մեղքի համար, արդարութեան համար եւ դատաստանի համար և անոնց սիրտերը նորոգելով նոր եւ սուրբ կեանք կը շնորհէ անոնց և

Կը հաւատամ թէ Յիսուս Քրիստոս երկրի վրայ ունի տեսանելի եկեղեցի մը, որուն խորհուրդներն են Մկրտութիւն եւ Հաղորդութիւն, թէ Սուրբ Դիրքը, որ կը բաղկանայ Հին եւ Նոր Կտակարաններէն, Աստուծոյ Յայնութիւնն է եւ Եկեղեցւոյ կանոնը հաւատոյ եւ վարուց և

Կը հաւատամ թէ Տէրն մեր միւսանգամ պիտի գայ փառքով, թէ մեռեալները յարութիւն պիտի առնեն, եւ թէ մեղաւորները յաւիտենական դատապարտութիւն եւ արդարները յաւիտենական կեանք պիտի ընդունին և

Ուխտադրութիւն

Արդ, ի Տէր Յիսուս Քրիստոս հաւատքս այսպէս հրապարակաւ խոստովանած ըլլալով, այս եկեղեցւոյ հետ միանալ կ'ուզեմ, եւ կ'ուխտեմ իմ անձս եւ ամէն ինչ որ ունիմ Յիսուս Քրիստոսի

նուիրելով ջանալ ամբողջ կեանքս Աստուծոյ փառքին համար անցնել, եւ այս եկեղեցւոյ միւս անդամներուն հետ Բրիստոսի թագաւորութեան տարածման, եւ այս եկեղեցւոյ խաղաղութեան եւ շինութեան համար աշխատել եւ Բրիստոսի համար մարդոց առջեւ բանիւ եւ գործով վկայութիւն տալ:

Եկեղեցւոյ անդամներուն կողմէ

Արդ մենք ալ քեզ այս եկեղեցւոյ անդամ եւ անոր բոլոր արտօնութիւններուն եւ պարտականութիւններուն մասնակից կ'ընդունինք ի սրտէ, եւ Տէրոջմէ կը խնդրենք սր քեզ հաւատարիմ պահէ քու ուխտիդ մէջ եւ ցմահ առաջնորդէ քեզ, եւ ի վախճանի քեզ եւ մեզ ընդունի իր փառքին մէջ:

Եւ հոս հետագայ դէպքէն «Եւ մենք եւս» մինչեւ յիշատակէն կ'ընեն արտօնութիւններ ի քեզ վերջին:

Թեո. Ե. 23, 24, Եբր. ԺԳ. 20, 21, Թու. 2, 24-26:

ՀՈԳԵՒՈՐ ԵՒ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ

Եբր. Գ. Ա. սուտանունով մը արձանագրուեցաւ փոքրիկ պանդոկի տոմարին մէջ, բաւական վատահ էր թէ մէկը պիտի չճանչնայ զինք: Գիւղէն մեկնելէն ի վեր աւելի քան քսան տարի անցած էր: Անհոգ, անհնազանդ որդի մը ըլլալով փախած էր բարի հօր մը եւ անձնուէր մօր մը տունէն, վասն զի բարութիւնը կ'ատէր եւ անօրէն ու ինքնազուլ ըլլալ կը սիրէր: Տարիներով դատարկագործի կեանք վարած էր, ապա արկածախնդրութեան ձեռնարկած՝ ֆրոնտայքի հարստութեան պատմութիւնները լսելով: Միացած էր ոսկեխոյզներու առաջին արշաւախմբերէն մէկուն եւ ակնկալածէն շատ աւելի յաջողութիւն գտած: Արդ կը վերադառնար իր հին բնազդներով, բայց միլիոնատէրի հարստութեամբ: Տարօրինակ ստիպման մը տակ եկած էր այն գիւղը, ուր ինք առաջին անգամ շունչ առած էր:

Չէր գիտեր անգամ թէ իր ծնողքը ո՞րջ էին թէ մեռած: Շատ հաւանական էր որ մեռած էին: Այս համոզումով եւ առանց մէկուն բան մը հարցնելու Օգոստոսի իրիկուն մը մայրամուտէն ետեւ գերեզմանատուն գնաց եւ գտաւ այն տեղը, ուր իր նախնիքը թաղուած էին:

Այո, նոր քարեր դրուած էին հոն՝ իր մեկնելէն ետեւ: Այս շատ յուզեց անոր սիրտը: Ծուեցաւ որ կարգար առաջինին տապանագիրը: Իր հօրը յիշատակին համար դրուած էր: «Մեռած յամին 1884. Երանելի են ան մեռելները որ Տէրոջմով կը ննջեն:» Թուականը ծակեց մարդուն սիրտը: Հայրը մեռած էր իր միակ որդիին մեկնումէն միայն տարի մը ետքը, եւ մայրը մինակ մնացած էր: Բայց թերեւս ան ալ շուտով իր ամուսնին հետեւած էր Աստուծոյ ողորմութեամբ: Դարձեալ ծուեցաւ որ կարգայ, այս անգամ արտասուալից աչքերով: «Մեռած յամին 1902: Եւ Աստուած բոլոր արցունքները պիտի սրբէ անոնց աչքերէն:»

Իր մայրը մինակ մնացած էր տասներորդ տարի: Դեռ նոր մեռած էր, թերեւս աղքատիկ եւ հարկաւ տխուր ու վշտահար: Ելաւ կայնեցաւ իբր թէ սոսկալի երազի մը ազդեցութիւնը թօթափելու համար: Բայց միւս քարը՝ որո՞ւ գերեզմանը կրնար ըլլալ այն: Մօտաւոր ազգական չունէին իրենք: Թերեւս հեռաւոր ազգական մը յանձն առած էր իր մօրը երկարամեայ դժնդակ վիճակին մէջ ընել ինչ որ իր պարտքն էր ընել իբրեւ զաւակ: Դարձեալ ծուեցաւ եւ ահա կարդաց իր իսկ անունը ամբողջովին գրուած. «Գ-Ա-Ծնած յամին 1866, մեռած —: Իր մօրը մէկ հատիկ տղան. եւ անիկա որբւարի էր:» Ահաւասիկ իր իսկ տապանաքարը, զոր մայրն էր դրած, երբ ա՛լ յուսակտուր եղած էր զաւակին վերադարձին համար: Իսկոյն մարդուն միտքն եկաւ Նայինի որբւարիին պատմութիւնը, եւ այն քաղցր էակը, որ խօսքով կենդանացուց հէք կնոջ մեռեալ զաւակը: Քանի՞ քանի անգամ արդեօք իր մայրը կարդացած ու կրկին կարդացած էր այդ երեսը, եւ քանի՞ քանի անգամ աղօթած էր որ իր որդին, իր հոգեհատոր որդին, իր գիրկը վերադարձուի:

Այս մտածումը սուր ցաւ պատճառեց անշուրհ զաւակին եւ ծունկի վրայ բերաւ զայն իր իսկ դատարկ գերեզմանին եզրը: Չեւքը իր

մօրը գլխուն դնելով այնպէս լացաւ, ինչպէս լացած չունէր մանկութենէն ի վեր: Ա՛հ, շնորհաբե՛ր լաց: Մայրական այդ սէրէն, որ իր պաղ մխիթարութիւնը դտած էր դատարկ գերեզմանին վրայ գրուած Սուրբ Գրոց այս խօսքերուն մէջ, արդարեւ յարութիւն առաւ իրական, կենդանի հոգին: Որքեւարիին որդին այն իրիկուն գերեզմանատունէն մեկնեցաւ նոր մարդ մը դարձած: Մարդիկ զարմացան անոր փոփոխման վրայ: Դրամը շատ անգամ սատանայ մէկը սուրբի չէ փոխած: Բայց կարծես այդ հրաշքը գործուած էր Ք. Ա. ի վրայ: Ոչ ոք գիտցաւ թէ մարդը փոխակերպողը Քրիստոսայքի ոսկին չէր, այլ վարագոյրին միւս կողմէն հասնող և տապաւնաքարի մը պաղ մարմարին տակէն խօսող սիրոյ զօրութիւնը:

Ք

«ՀՈԳԻ ՄԸ»

(Վեր. Գ. Ապրիլիան)

(Շար. Կաթողիկոս Բէնէն Եւ Վերջ)

Ներիտասարդ մը բռնկի մը ըսաւ, «Տոբթոր, մեծ հայրս անհաւատ է, հայրս նոյնպէս. ես ալ անհաւատ մեծցայ, ժամանակէ մը ի վեր յաւիտենականութիւնը խորհուրդս գրաւած է, չեմ գիտեր թէ ինչպէս պիտի կրնամ անցնել զայն: Աս է որ զիս կը մաշէ: Դեղ մը ունիմ ասոր» Բարի բռնկը պատասխանեց. «Ուրեմն սխալ բռնկի եկած ես, պէտք էր կղերականաց երթայիր: Սակայն կու տամ քեզի դեղագիր մը, զոր անձամբ դործածած եմ եւ օգտուած, զի ես ալ առաջ քեզի պէս անհաւատ էի եւ յաւիտենականութիւնը զիս ալ կը նեղէր: Ահա դեղագիրը. Ես. Մ. Գ. գլուխը. անով հանգիստ գտայ» Ներիտասարդին Աստուածաշունչ մըն ալ կուտայ: Ներիտասարդը, կարգաւոր թէ՛ ատ գլուխը, թէ՛ այլ տեղեր, կը բռնկուի, կ'առողջանայ, նախ հոգիով, ապա մարմնով եւ շնորհակալութիւն կը յայտնէ բռնկին: Որոշակապէս կենաց երկարութիւնը յաւիտենականութիւնն էր անոր: Թէեւ հարուստ, թէեւ մեծ մարդ, թէեւ անհաւատ, բայց զգածուեցաւ «Անվախճան կենաց զօրութեամբը» Անմահութիւննիս մեր արժէքը կը մեծցնէ դերադանցապէս: Անոր համար է որ Աստուած ալ այնքան զին կուտայ մեզ ծախու առնելու: Սակայն կը ցաւիմ ըսելու որ մեր այս արժէքը մենք չենք տեսներ, ինչպէս Մովսէս չէր զգար իր երեսին փայլը:

Հոս կանգ առած, մէկ երկու խորհրդածութիւն աւելցնելով լմնցնեմ. 1. Աս անգին հոգիին արժէքը մեր ուսումնասիրութիւնը ընենք: Անշուշտ պիտի ընդլայնի այն ինծի այնպէս եղաւ: Կարծես թէ սկսաւ մարդկութիւնը խոշորնալ աչքիս: Սկսայ ես ինծմէ վախնալ թէ ինչ մեծ հոգի մը կը բնակի իմ մէջս: Ա՛խ, սիրելիներս, մարդը ինծի երեկուայ եւ միւս օրուայ մարդը չէ այլ եւս, Տէրը հասկցնէ: Ամէն:

2. Խոնարհութեամբ ներկայանանք շնորհաց աթոռին, իյնանք մեր Արարչին ոտքը, ինչպէս երրորդ յիսնապետը ըրաւ Եղիային ըսելով, «Մարդ Աստուծոյ, թող իմ հոգիս ու աս յիսուն ծառաներուդ հոգիները քու աչքերուդ առջեւ պատուական սեպուին» Բայց հիմա իմ հոգիս քու աչքիդ առջեւ թող պատուական սեպուի» (Դ. Թագ. Ա. 43, 44):

Աս մարդը դերնական կրակի ահէն եւ իր ժամանակաւոր կեանքին արժէքը զգալով աղերսեց: Մեզի երկու բան խորհիլ կու տայ աս պատմութիւնը (ա) թէ մեր հոգւոց արժէքը զգալու ենք, որ անոր համեմատ աղօթենք: «Թող իմ հոգիս պատուական երեւի քու առջիդ» Երբ մենք զգալով կ'ըսենք մեր Փրկչին, Մեր պատուական հոգին առջեւ թող շնորհք գտնէ, Տէրը կ'ուրախանայ, մեծ հաճոյք կ'զգայ եւ կ'ազատէ մեզ գալու բարկութենէն, գեհեմի կրակէն ու անկէ աւելի սոսկալիէն, մեղքի սէրէն եւ ոյժէն: Քանի՛ կ'երթանք շնորհաց աթոռը, չմոռնանք յիսնապետին փաստաբանութիւնը, «հոգիին պատուականութիւնը» (բ) Երբ մէկը իր հոգիին պատուականութիւնը կը ճանչնայ, անմիջապէս իր ընկերներուն հոգիներուն պատուականութիւնն ալ կը ճանչնայ եւ զանոնք չի կրնար մոռնալ, այլ կը յիշէ, «Աս յիսուն ծառաներուդ հոգիները քու առջիդ պատուական թող սեպուին» ըսելով: Կը նմանի Իսրայէլեան քահանայապետին որ իր կրծոց եւ ուսերուն վրայ կը կրէր Իսրայէլի տասուերկու ցեղերուն անունները: Երբ սրբութեանց սրբութիւնը կը մոռնէր իր անձին համար, զանոնք ալ կը ներկայացնէր եւ անոնց համար ալ կ'աղերսէր, «Աս յիսուն ծառաներդ» ըսելով: Ան որ աս հոգին չունի՝ իր հոգիին արժէքը չէ գիտցած: Հոգիին ազգականը համայն մարդկութիւնն է: Շուտ թող գայ այն օրը: Ահա այն ատեն գալլը գառին հետ կը սկսի ճարակիլ, երկիրը դրախտ կը դառնայ: Շուտ, Տէր, շուտ բեր այն օրը: (գ) Թող ամէն մարդ գիտնայ որ ինք միմակ չէ որ կ'ապրի, այլ իր հետը կապուած անազին բազմութիւններ

կան : Մեր դիրքէն , մօտէն , միջավայրէն անդին շատ հեռուները եղողներուն հետ հոգեւոր ամուր կապ , թէեւ անտեսանելի բայց ստոյգ կապ , ունինք : Ուստի շատ անարկու եւ խիստ փափուկ է մեր դիրքը եւ ծանր է մեր պատասխանատուութիւնը : Ուրեմն ճիշտ յիշատակտին ըրածը կարգա եւ անոր պէս ըրէ : Թէ՛ դուն պիտի ապրիս եւ թէ՛ անոնք որ քեզի մօտիկ կ'ընեն : Ով հայր , մայր , քարոզիչ , հոգեւոր պաշտօնեայ , այնպէս ընենք որ չկորսնցնենք հոգեւորապէս :

3. Պիղծ ոգի ունեցող ազին հօրը պէս ընենք : Տանինք մեր դիւանար մեղսալի հոգիները , ըսելով , «Վարդապետ , կ'աղաչեմ քեզի , նայէ իմ որդիս , քանզի իմ մէկ հատիկս է» (Ղու. Թ. 38) : Ինչ զարմանալի փաստ , «Մէկ հատիկս է» կը թուի թէ Ղուկաս աւետարանիչը յատուկ նպատակով զայս կը յիշէ : Ասկէ զատ Յայրօսին աղջկան մէկ հատիկ ըլլալը կը յիշէ , նաեւ Նայինի որբեւարիին մեռած աղին ալ մէկ հատիկ ըլլալը : Սուրբ Հոգին յիշել տուած է «մանկութենէն դիւանարս բառերը եւ թէ հայրը կը խնամէ , քանզի մէկ հատիկն է : Խորհեցաւ թէ այդ կէտը Յիսուսին վրայ ալ պիտի ազդէ եւ սխալած չէր , զի մէկ հատիկը մէկ հատիկներուն արժէքը լաւ կրնայ ճանչնալ : Սիրելիներս , ունինք ամէնքս երկու աչք , բայց մէկ հոգի , երկու ձեռք , բայց մէկ հոգի , 20 մատ , բայց մէկ հոգի : Մէկ աչքը երթայ , միւսը մասամբ կրնայ ընել անոր տեղը : մէկ ձեռքը երթայ , նորէն կրնանք ապրիլ , մէկ ձեռքով քանի մը մատ երթայ , մնացածովը կը շահուինք : Իսկ մենք միայն մէկ հոգի որ ունինք , եթէ կորսուի , ինչ պիտի ընենք : Երկուք չունինք որ ըսենք , Մէկը Սատանի , մէկը Աստուծոյ , մէկը դժոխքի , միւսը երկինքի : Եկէք ուրեմն շուտ մը զայն տանինք Աստուծոյ Մէկ հատիկին եւ ըսենք , «Վարդապետ , նայէ իմ հոգիս , քանզի իմ հոգիս է ,» «պատուական» է , «մարգարիտ» է : աս էութեանս , գիտակցութեանս , արժանապատուութեանս կորստեան չեմ կրնար տանիլ : Տէր , քեզմէ զրկուիլ անտանելի է :

4. Կ'արժէ՛ ամէն ինչ որ պէտք է՝ ընել զիչեր ցորեկ , անդադար , չխնայել այս մեծ պատուական եւ մէկ հատիկ հոգւոյն , շնորհաց ամէն միջոց գործածել անթերի : Եթէ ամէն բան մոռնանք , աս միայն , աս խորհինք՝ կ'արժէ , եւ մինչեւ որ մէկը չապահովէ իր հոգիին փրկութիւնը , ուրիշ գործի նայիլը անմտութիւն է եւ Փրկչին ըսածին պէս

կ'արժէ ասոր համար աչք , ձեռք , ոտք կորսնցնել քան թէ հոգին յաւիտենականապէս : Վարդապետ , նայէ իմ մեծ , յաւիտենական , պատուական եւ մէկ հատիկ հոգիս եւ աս յիսուն ծառաներուդ հոգիներուն : Ամէն :

Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն

ԹԱՆԱՄԱՆՔԱՅԻՆԵՐԸ — ՓԱՆԱՄԱՅԻ ՄՈՌՑՈՒԱՍ
ՄԵԿ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԸ

(2. Տ. Հէյր-ըր)

Հարիւր մղոնէն պակաս հեռաւորութեան մէջ այն տեղէն , ուր Միացեալ Նահանգները մտադրած են աւարտել ամենամեծ միջովկիանեան խրամը զոր աշխարհ պիտի տեսնէ , այն երկրին մէջ՝ ուր կը գտնուի Փանամայի նորակազմ Հանրապետութիւնը , կը բնակի Հնդիկ ցեղ մը , որ ըստ ամենայնի նոյն է այսօր ինչ որ էր երբ Բոլոմպոս գտաւ առաջին անգամ Արեւմտեան Կիսագունտը : Ասոնք են Թալամանքացիները , որոնք երկու Ովկիանոսներուն գրեթէ մէջտեղը գտնուած քանի մը քառ. մղոնի վրայ կը բնակին , բայց բաղդատապէս քիչ հեռու Փանամայի երկաթուղիէն , թէպէտ շատ տարակուսելի է որ անոր գոյութիւնը իմացած ըլլան : Աւելի քան չորս դարեր Սպանիոյ միջադարեան քաղաքակրթութիւնը չըջապատած էր զանոնք ամէն կողմէ : Բայց անոնք ոչ մէկ ազդեցութիւն կրած են անկէ : Իրենց լեզուն տակաւին իրենց նախկին ուրոյն լեզուն է , եւ կը թուի թէ իր նախնական յատկանիշէն քիչ բան կորսնցուցած է : Այս ժողովուրդը , տիրապէս անծանօթ երկրի մը մէջ կ'ապրի , առ նուազն երեք օրուան ճամբայ հեռու ամէնէն մօտ գտնուած բնակութենէն , ուստի քիչ անգամ խանգարուած է իր առանձնութիւնը : Այցելուն ամենամեծ ասպնջականութիւն կը վայելէ , եւ սիրով կը հիւրընկալուի որչափ ժամանակ որ ուզէ մնալ : Թալամանքացիք քիչ անգամ կ'այցելեն արտաքին աշխարհին : Դուն ուրեք կը հեռանան ամէնէնմօտ նաւահանգիստէն անդին , եւ այն՝ պերճանքի վերաբերեալ գնումներու համար միայն : Այս աօրթներով թռչուններու եւ խոզներին հետ ծխախոտի , խաղալիկներու եւ ռազմանիւթերու փոխանակութիւն կը կատարուի : Անոնք այլեւալլ պատճառներու համար աւելի կը գործածեն նիզակ եւ փշով արձակուող զէնք մը , որ կը թունաւորէ , քան թէ հրազեններ : Առաջինները ոչ միայն անհունապէս աւելի աժան են , այլ եւ սովորաբար ա-

ւելի ներգործուն են Հնդկներուն ձեռքերուն մէջ քան թռչնորսի, բերնէն լեցուող, Գաղղիական եւ Գերմանական հրացանը իր թղթանման փողով, միակ հրազէնը՝ զոր կարողութիւն ունին թալամանքացիք գնել խոշոր դանակէն զատ: Անոնց լեզուն եւ սովորոյթները ինչ ինչ նկատուամերով կը նմանին քսան կամ աւելի եւ յոյժ տարբեր ժողովուրդներու լեզուններուն եւ սովորոյթներուն, որոնք ցրուած են Մեքսիքոյի սահմանագլխին եւ Պարանոցին մէջ տեղ գտնուած երկրին վրայ: Անոնց նախնիքը անտարակոյս Ազթէկ տէրերու կը ծառայէին Քոթէզկի երեւումէն դարեր առաջ, վասն զի անոնք չեն այն բարձրագոյն ցեղէն, որուն ոսկի եւ արծաթ զարդերու, քարէ կուռքերու եւ կաւէ անօթներու եւ հետաքրքրական նմոյշներու այնքան մնացորդները հողէն հանուած են Կեդրոնական Ամերիկայի Պետութիւններէն ոմանց մէջ: Անոնք կապաչտ չեն բառին ոեւէ իմաստով, ոչ ալ կը դաւանին կրօն մը կամ ունին ոեւէ տեսակ հանրային կրօնական պաշտամունք, թէպէտ անոնց հաւատքը աւելի կը միտի չար ոգիէ մը վախնալու քան բարի ոգիի մը հաւատալու: Իրողութիւն է թէ թալամանքացիները կը ներկայացնեն նմոյշ մը այնպիսի ազգի, որ ոչ բժիշկ ունի, ոչ վաստաբան եւ ոչ քահանայ: «Սոքեքան», որ Հիւսիսային Ամերիկացի ցեղերուն բժիշկն է, սովորաբար իր մէջ կը միացնէ յիշեալ երեքը: Բաղամկնութիւնը ամէնէն աչքի զարնող կերպարանն է անոնց ընտանեկան յարաբերութիւններուն մէջ: Տարբեր ցեղերու մէջ քիչեր կը գտնուին որ գոհ ըլլան երեքէն մինչեւ վեց կիներով: Այս Հնդկի ցեղին կառավարութիւնը բոլորովին ժառանգական է, եւ շատ զարմանալի է որ բաւական ծանօթ են անդրանկութեան, այսինքն անդրանկութեան իրաւունքներուն, որոնք կը գործադրուին Եւրոպայի վեհապետական գերդաստաններուն մէջ: Անոնց օրէնքները հարկաւ քիչ են թուով, վասն զի օրէնսդրական եւ դատաւորական իշխանութիւնը բացարձակօրէն վեհապետին կը պատկանի, ինչպէս է սովորաբար երբ կը պակսին երկուքին ալ հաստատուն սկզբունքները: Ամուսնական առնչութիւնը սրբազան կը նկատուի: Ազգիան մը նշանաւորը տեղի կ'ունենայ ծնելէն քանի մը ժամ ետքը: Այդ ժամանակ վեհապետը պայմանադրութիւն մը կ'ընէ անոր ծնողներուն հետ: Ամուսնութիւնը տեղի կ'ունենայ սովորաբար, երբ աղջիկը տասը տասներկու տարեկան կ'ըլլայ: Այս սովորութիւնը պատճառ է երկու սեռերուն տարբի մեծ անհավասարութեան:

Թալամանքացոյն պէտքերը նախնական են

մարդկային կանխագոյն դարերուն յատկանիչն եւ զոյգ աստիճան, եւ որովհետեւ Բնութեւնը անոր պէտքերը կը հայթայթէ առատաձեռնօրէն, անիկա երազուն գոհունակութեամբ կ'ապրի, առանց վերջովուելու վաղուան հոգերով կամ ապագայի երկիւղներով: Գետերուն մէջ լեցուն են բազմատեսակ ուտելի ձուկեր, եւ որսի կենդանիները այն աստիճան առատ են որու նմանը ծանօթ չէ Արեւագարձներէն դուրս, իսկ հողը այնպէս բարեբեր է որ պատճառ եղած է սա ասացուածին թէ «Անիկա գաւազներ կը ծնի»: Քիչ մը եզրիպտացորեն եւ քսասաւա կոչուած բոյսը, որուն արմատէն տեսակ մը իրմիկ կը պատրաստուի, կը ցանեն միայն. եւ հողը ու կլիման կը կատարեն մնացածը: Երբ անոնք կը հասունանան, — Եզրիպտացորենը չորս հունձ կուտայ տարուան մէջ, — կը պատրաստուին այն նոյն մեթոտով ինչպէս անոնց նախահայրերը կը պատրաստէին անյիշատակ ժամանակ առաջ: Այրեր թէ կիներ զգեստ այնչափ քիչ կը հագնին որչափ կըրնայ երեւակայուիլ, բացի հանդիսաւոր օրերէ եւ գաղութներու այցելութեան ժամանակներէ, երբ քաղաքակրթութեան տաքառը եւ չապիկը կ'ընդունին գաղութներէն: Մանուկները աստ անդ կը վազվռտեն բոլորովին մերկ մինչեւ որ քանի մը տարեկան ըլլան:

Թալամանքացիին խրճիթը գլուխ գործոց մըն է իր տեսակին մէջ, խոշոր բան մը, եւ իր մէջ կը պատասպարէ ամբողջ ընտանիքը եւ անոնց բոլոր ստացուածքը: Ասոնց մէջ կը բովանդակին ընտանի կենդանիները, որոնք շարունակ գետինը կը պեղեն ներսը ցերեկ ատեն եւ իրենց տէրօջ թով կը պառկին գիշերը: Որովհետեւ Թալամանքացին հանճարեղ է վայրի եղջերուն, փէքքարի կոչուած խոզը, թափիրը եւ մինչեւ անգամ վաղրկատուն ընտանեցնելու մէջ, այս կենդանիներէն բազմութիւններ կը գտնուին ամէն գեղի մէջ, որոնք շուններու տեղ կը բռնեն եւ սովորաբար այդօրինակ խոնարհ ընակութիւններ այցելողներու առջեւ կ'ելլեն: Անկողինը տեսակ մը արմաւենիի կոճղէ պատրաստուած է, որ շերտ շերտ կը տաշուի եւ գետնէն երեք չորս ոտք բարձր կազմածի մը վրայ կը փռուի, եւ քանի մը հողէ ամաններ եւ երբեմն երկաթ աման մը կ'ամբողջացնեն անոր տան կարափները: Մինչ Թալամանքացին ունի նիդակը եւ մահացուցիչ փչելու գէնքը, որուն միջոցաւ Հարաւային Ամերիկայի զանազան ցեղերը թունալից նետեր կ'արձակեն, շատ խաղաղասէր է ընաւորութեամբ, եւ անոր աւանդական պատմութիւնները չեն պարունակեր յաղթութեան վէպեր, ոչ

ալ խոսակցութեան մէջ պարծենկոտ է ան իր անձնական քաջութեան վրայ, վասն զի պատերազմ չգիտեր : Համառօտիւ, Թալամանքացին յաւիտեան խաղաղութիւն ունի համայն աշխարհի հետ, եւ կը փափաքի իր ընթացքը շարունակել անխափան մինչեւ ի սպառ :

ԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՔԱՓՈՒՐ (Յ. Յ. Մ.)

Տարրաբանութիւնը տարիէ տարի նոր գիւտերով կը լեցնէ մեր պէտքերը : Արդէն սկսուած էր քիմիական կարգ մը բաղադրութիւններ շինել, որ ասկէ առաջ միայն բուսական աշխարհէն կըրնայինք ստանալ : Հիմա քափուրն ալ ասոնց կարգը անցած է : Դափուրը կ'ստացուէր ծառէ մը որ կ'աճի Ճափոնի եւ մօտակայ կղզիներուն, մանաւանդ Ֆորմոզայի մէջ : Ծառին կեղեւը կը հանուի, կը խաշուի եւ չոգիացուածով քափուրը կը զտուի : Ծառի մը կեղեւը հանուելէ վերջ 3-6 տարի կը տեւէ մինչեւ որ նոր կեղեւը դարձեալ հանուելու աստիճանին հասնի : Եւ յաճախ կեղեւուած ծառը կը չորնայ : Ուստի քափուրի արտադրութիւնը մօտաւոր ապագայի մէջ անբաւական ըլլու վտանգի մէջ էր, մանաւանդ որ անոր դեղօրէից մէջ գործածութենէն ի դատ շատ գործածութիւնները կան լաստիկի, «ել-լոյթի» եւ ուրիշ, բաղադրութեանց մէջ : Յորմէհետէ Ֆորմոզա Զինէ առնուելով Ճափոնական իշխանութեան անցաւ, Ճափոնի կառավարութիւնը ստանձնեց քափուրի մեքսիլաճառը, նման մեր ծխախոտի Բէժէին : Երկրագործէն կը գնէ քիւօն 6 դահեկանի : Եետոյ կը զտէ, կը մաքրէ, եւ մեծաքանակ կը վաճառէ քիւօն 18-20 դահի : Ատոր վրայ Եւրոպա կամ Ամերիկա տանող վաճառականն ալ ճամբու ծախք, մաքս եւ շահ կը բարդէ, եւ մինչեւ որ հասնի Տաճկաստան, քիւօյին գինն ալ կը հասնի 30-40 դահի կամ աւելի :

Ասկէ երկու տարիի չափ առաջ երկու Ամերիկացի քիմիագէտներ ձեռնարկած են արուեստական կերպով պատրաստել քափուրը : Զայն տարրալուծելով գտնուած է թէ կը պարունակէ $C_{10}H_{16}O$, այսինքն՝ 10 հիւլէ ածխանիւթ, 16 հիւլէ ջրածին եւ մէկ հիւլէ թթուածին : Արդ, Բէյէ-Ֆէլիէ կոչուած իւղը ունի $C_{10}H_{16}$ բաղադրութիւնը, եւ բնական էր խորհիլ թէ ասոր վրայ մէկ հիւլէ թթուածին աւելցնելով կրնանք քափուր շինել : Բայց ասոր նման ուրիշ նիւթերու վրայ եղած փորձերն ալ ցոյց տուած են թէ դիւրին է տարրալուծել, բայց խիստ դժուար է բաղադրել :

Մօտաւորապէս երկու տարիի անխոնջ աշխատութենէ, շատ փորձերէ եւ շատ ծախքերէ ետք վերջապէս յաջողեցան կերպ մը գտնել : Թիրէմէնթին, թթուառուոյտի թթու (Oxalic acid), գալեա մը եւ չոգի գործածելով, եւ ալիւլալ ջեռուցիչ գործիքներէ եւ թորանոցներէ անցունելով, կրնան 15 ժամուան մէջ քափուր ստանալ : Նիւ Եորքի մօտ, Փորթ Չեսթըր անուն տեղը գործարան մը հաստատուած է, որ օրական 2,000 քիւօյի չափ թիրէմէնթին սպառելով կրնայ 600 քիւօյի չափ քափուր արտադրել : Իրեւ երկրորդական հասոյթ մը լեմոնի իւղ եւ ուրիշ անուշահոտ իւղեր ալ կ'առանան : Կարող են այժմ քափուրի քիւօն 15-16 դահի արտադրել :

ՄԱՆՐՄՈՒՆՐ

Միացեալ Նահանգներու Թղթատարական Վարչութիւնը մօտերս իր գործաքնութիւններուն (1773-1902) վիճակագրութիւնը հրատարակած է : 1798ին եօթանասունհինգ նամակատուն միայն կը գտնուէր երկրին մէջ, վարչութեան ելեւմտացոյցը կը ներկայացնէր իր 3,690 տուար, եւ կը գործէր իր 2,200 մղոն ճամբաներու վրայ : 1801ին նամակատուններուն թիւն էր 76,600, իսկ թղթատարական ճամբաներուն համագումար երկայնութիւնն էր աւելի քան 461,000 մղոն, եւ եկամուտը՝ 116,000.000 տուար : 1850ին 1,100,000 թղթագրոյ միայն հանուած էր, մինչ հիմա գործերը կը պահանջեն 4,330,000.000 : 1873ին երբ առաջին անգամ թղթատարական քարտ գործածուեցաւ, 31,000,000 հատը կը բաւէր, բայց հիմա տարին 660,000,000 կը հանուի : 1790ին իր 500,000 նամակ, լրագիր եւ տոմսակ զրկուեցաւ, իսկ 1901ին՝ 2,424,000,000 :

— Օգապարիկներով կամ թոռուցիկներով վեր զրկուած մէտէորաբանական ինքնաշարժ գործիքներ կը ցուցնեն թէ տաքէն ցուրտի փոխանցումը կանոնաւոր կերպով տեղի չունենար հեռաւորութեան երկրէս աւելնալուն համեմատութեամբ : Զանապարհորդը առաջին անգամ վեր բարձրանալու ատեն կը գտնէ թէ օդը հետզհետէ կը տաքնայ : Զերմութեան աւելնալը կը շարունակէ մէկ աստիճան մէն մի 183 ոտք, մինչեւ իր 1,000 ոտք բարձրութիւն, երբ յաւելումը կ'աճի յանկարծ : Այնուհետեւ տաք օդը կամաց կամաց կը պաղի : Ֆերեկուան եւ գիշերուան ջերմութեան աստիճաններուն տարբերութիւնը կը դադարի իր 1,000 ոտք բարձրութեան վրայ օդին

մէջ : Ամառ ցերեկուան թեթեւ եւ կակուղ ամպերը գետնէն իրր երեք չորրորդ մղոն բարձր կը տարուբերին , եւ շուտով ցած կը մնան գիտնականին թռուցիկներէն : Ամպերէն վեր օդը չոր է :

— Փունճապի (Հնդկաստան) մէջ եօթը միլիոն հոգի պատուաստուեցան ժանտախտին դէմ : Պոմպայի կառավարական բնալուծարանին վերատեսուչը ժանտախտի չիճադեղ կը բաժնէ, օրը 30,000 դեղաբաժին : Շիճադեղը կը պատրաստուի Անգղիա , եւ ընդ ամենայն պիտի լեցնէ 14,000 խոշոր շիշ : Վեց տարիներէ հետէ Անգղիա իր մեծագոյն մանրէաբանները կ'աշխատցնէր ժանտախտին դարման մը գտնելու համար : Շիճադեղին գիւտին եւ կիրառութեան կարեւորութիւնը կը տեսնուի սա իրողութենէն որ անցեալ ամառ մէկ շարթուան մէջ ժանտախտէ 3,547 մահ պատահեցաւ Փունճապի գաւառին մէջ :

— Տաք աղբիւր մը վազեց Ալպեաններուն ներքեւ պեղուող Սէմիլոն փապուղիին մէջ , եւ բոլոր գործաւորները դուրս վանեց : Այս փապուղին կը պեղուի այդ լեռներուն ներքեւէն անոնց խարիսխին վրայ , մինչ բոլոր միւս նման փապուղիները հետզհետէ կը բարձրանան մինչեւ քանի մը հազար ոտք : Այս պատճառաւ մեծ նեղութիւն կրուած է թէ՛ չափազանց տաքութեան եւ թէ՛ ստորերկրեայ հոսանքներու երեսէն : Այն հոսանքը որ մէկ վայրկեանի մէջ 13,000 կալոն կը պարպէ հարաւային կողմի բացուածքէն , իբրեւ ոյժ կը գործածուի ծակիչ մեքենաները եւ օգտւորող հովհարները շարժելու համար : 14 մղոնէն կը մնայ 2 մղոն միայն զոր պէտք է պեղել : Մէկ մղոնի ծախքը իբր 225,000 Օսմ ոսկի է :

ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

Ո՛վ է ՅԱՆՅԱՒՈՐԸ

2.

2. Մ'եր Կարգիւնքը . Ապուհայթեան , Ասատուրեան , Դաւիթեան , Ա. Ճէճիգեան , Մարգարեան , Շմաւոնեան , Թ. Պոյաճեան , եւ կարգ մը ուրիշ բարեհամբաւ աշխատողներ , այս աշխարհը թողուցին դացին իրենց յաւիտենական հանգիստը վայելելու : Նմանապէս սիրելի եւ յարգելի հանգիստացած շատ մը ուրիշներ ալ այս երկրէն բացակայ են : Փառք Աստուծոյ , ունինք դեռ շատ երէցներ եւ քարոզիչներ որ ըստ կարողութեան կը վարեն իրենց կրօնական պաշտօնը , բայց երբ կարգը գայ տեղ մը քարոզիչ կամ հովիւ հրաւիրելու , կը շատնան դժուարութիւնները : Մին լաւ Հայերէն

չգիտեր , միւսը Տաճկերէնը աղէկ չկրնար հնչել , երրորդի մը Յունարէնը թերի է , չորրորդ մը վարդապետական դադափարներու մէջ վստահելի չէ , հինգերորդ մը հօտ կառավարել չկրնար , եւ այսպէս կրնաս շարունակել բացասականներու ցանկը : Բայց ո՛ր կը մնան դրական յատկութիւններ , որոնց միայն պէտք ունինք : Կը վախճամ ու մանց համեստութեանը դպչելէ , եթէ անուամբ յիշեմ այնպիսիները որ ինչ կատարելութիւն որ փափաքելի է քարոզիչի մը վրայ՝ հաւաքած եւ ամփոփած են իրենց մէջ , եւ դաժան ալ են այն գնահատութիւնը որուն արժանի են , սիրուած են իրենց ժողովուրդէն , յարգուած են , շոյուած են , եւ կարելի չէ որ ուրիշ եկեղեցիի մը հրաւէրը զանոնք խախտէ իրենց տեղէն : Այս յարգելի բացառութիւններէն վերջ ունինք նաեւ շարք մը այնպիսի անձերու , որոնց մասին թէեւ չենք կրնար թերութիւն մը չեշտել , բայց ոչ ալ ծանրակշիռ առաւելութիւն մը , եկեղեցիին լնաս մը չեն հասցուցած , բայց օգուտ մ'ալ չեն ընծայած : Իսկ երրորդ դասակարգ մը կայ , որուն յատկութիւնները դարձեալ մի քանի ստորաբաժանումներու կրնան վերածուիլ : Առանց զանոնք ամբողջապէս թուել խոստանալու , յիշեմ գլխաւորները :

Անկարգիւնք : Ասոնք ունեցած չեն լաւ դաստիարակութեան պատենութիւն , կամ եթէ ունեցած ալ ըլլան , մտքով ալ չէին անկէ օգտուիր : Տկար են եւ այնպէս պիտի մնան , հետեւաբար չեն կրնար օգտակար ըլլալ :

Լճաշէնք : Ատենօք Պէպէքի , Խարբերդի , Մարաշի կամ Մարզուանի Աստուածաբանական ճեմարանէն ընթացաւարտ կամ կիսաւարտ եղած են : Իրենց ժամանակին դասերը ըստ արժանւոյն սորված են եւ գոհ են անով : Barnes Notes աւելի գրքի կարօտութիւն չեն դգար : Հագիւ թէ Աւետիքէն մը կը կարդան , ան ալ իրենց սորվածէն տարբեր բան մը չընդունելու պայմանաւ : Ժողովուրդը կը յառաջանայ , երիտասարդները բարձրագոյն դպրոցներ կը յաճախեն , աւելի շինիչ , աւելի բարձրիմաստ քարոզութեանց կը փափաքին , բայց ի զուր , լճացեալը չի փոխուիր :

Յամաւնք բարեբախտաբար փոքր դասակարգ մը կը կազմեն , Ընդհանրապէս երիտասարդ են : Ինչէ շատէ դպրոց տեսեր են , ուստի կ'ակնկալեն որ ամբողջ ժողովուրդը , թէ՛ գործաւորը , թէ՛ կոչկալարը , թէ՛ վարժապետը եւ թէ՛ քարոզիչին հօրը հետ ասկէ 40 տարի առաջ Բողոքական ըլլալով Սուրբ Գրոց ամէն մէկ համարը զգուշութեամբ քննած ծերունի սարկաւազը , բոլորն ալ

իրբեւ պատգամ ընդունին ինչ որ իրենք յարմար կը դատեն : Ջարմանալին այն է որ կը զարմանան թէ ինչո՞ւ չեն համաձայնիր իրենց հետ :

Արժանաւորութիւնը թերեւս Աստուծոյ գործին մեծագոյն միտք հասցնողներն են : Ասոնց համար քարոզութիւնը արհեստ մ'է, որպէս է բժշկութիւնը, փաստաբանութիւնը կամ դաստառութիւնը . արհեստ մը՝ որ բաղդատաբար կարճ միջոցի մէջ կրնայ ձեռք բերուիլ, եւ որուն համար կը կարծուի թէ քիչ մը բարձրագոյն դպրոց յաճախել, եւ յետոյ քիչ մը Աստուածաբանութիւն ուսանիլ կը բաւէ, եւ եթէ քիչ մ'ալ բնականէն ճարտասանութիւն ունին, ալ ինչ կ'ուզես : Իրբեւ արհեստ կը սկսին գործը, ոչ իրբեւ նուիրակաւ պարտականութիւն մը : Ուստի մեղադրելի է, եթէ իրբեւ արհեստաւոր կը նկատեն անոր ամէն կողմերը : Ամօթ է եթէ մէկը նախ խնդրէ ամսականին կարելագոյն բարձրը, երկրորդական սեպելով ուրիշ պահանջները : Սխալ է եթէ գոնէ 2-3 ամիսը անգամ մը քարոզի ընտանիք այնպէս ընտրուի որ ժողովուրդին յետեւալ պարտքերը յիշեցունին : Անխելքութիւն է եթէ չուզէ ելլել տեղէ մը, ուր ամսականը բարձր է, եւ դժկամակի երթալ ուրիշ տեղ մը, ուր լիրա մը պակաս է, թէեւ նախկին ժողովուրդին չորս հինգերորդը փափաքին անոր հետանալուն, իսկ միւս տեղի ժողովուրդը միաձայն ուզեն զինք : Մեղք կը գործէ եթէ ուրիշներու նման «Անիրաւ մամոնայէն բարեկամներ ստանալու» համար իր դրամը չահագործէ, տուն, խանութ, արտ, այգի ունենայ եւ իր ժամանակին մէկ մասը — չեմ ըսեր մեծ մասը — ատոնց նուիրէ :

Փառաւորութիւնը ուրիշ խմբակ մը կը կազմեն, որոնց համար վերեւ յիշուած կէտերը կարեւորութիւն չունին . բայց կ'ուզեն որ իրենց պաշտօնին բերմամբ ազդեցութիւն կամ պատիւ ունենան, մեծնան կամ մեծ ճանչցուին, ո'չ թէ պաշտօնը այլ անձը, ոչ թէ ժողովուրդը՝ այլ անհատը ըլլայ խորհուրդի կեդրոն :

Ուր որ քարոզի եւ ժողովուրդի վեճեր կան, եթէ ժողովուրդը ուղղակի պակսութիւն մը չունի, պակսութիւնը քարոզիչին կողմն է՝ վերոյիշեալ պատճառներէն մէկով կամ մէկ քանիով, թէեւ սոցալ երկու կողմն ալ պակսութիւն կը գտնուի : Գործողի բարեկամս, կ'ուզեմ որ, որքան կարելի է, դուն պատճառ չտաս գժտութեան եւ սիրելի ու յարգելի ըլլաս ուր որ երթաս, զգուշացիր վերոյիշեալ կէտերէն եւ անոնց նմաններէն : Գործող սիրէ, Աստուծոյ ծառայէ եւ ոչ թէ մարդոց : Միշտ պատրաստ եղիր տեղէ մը հրաժարելու, երբ կը

գտնես որ միայն անօգուտ կամ նոյն իսկ մնասկար է : Կարգա Ես. ԿԱ. 1-3, Եզեկ. 19, 1-16. Գաղ. Ա. 10, Ա. Տիմ. Գ. 1-7, Տիմ. Ա. 6-9 :

3. Մէք Դպրոցներ : Ժողովուրդի մը հիմը կը դրուի նախ տան մէջ : Տան ազդեցութեան մասին քիչ մը խօսեցանք յօդուածիս առաջին բաժանութիւն ներքեւ : Տունէն յետոյ դպրոցն է որ կը կրթէ ժողովուրդը եւ կուտայ անոր մտքին այն ձեւը եւ կարողութիւնը որոնցմով պիտի մտնէ աշխարհի ասպարէզը : Ժողովուրդի մը մակարդակը կրնաս գուշակել այցելելով դպրոցը : Եթէ դպրոցը յանձնուած է ապիկար անձի մը — որպէս զի այն անձը չցաւի, յիշենք թէ միայն դիտնական կարողութեանը մասին ապիկար կը կոչենք — ինչ կրնաս ակնկալել այդ դպրոցի ընթացաւարտներէն : Եթէ քաղաքիդ մէջ միայն մէկ հացագործ գտնուի, հացը անկէ առնել ստիպուած ես, լաւ եփուած ըլլայ թէ ոչ. իսկ երբ տասը հացագործ գտնուի, կ'երթաս անոր որ լաւագոյն հացը կրնայ տալ : Փառք Աստուծոյ, կ'ապրինք այնպիսի ժամանակ մը երբ հասարակ եւ բարձրագոյն դպրոցներ կը վայելեն Կայս. կառավարութեան քաջաւերութիւնը եւ ժողովուրդին համակրութիւնը, երբ ստիպեալ չենք վարժապետ կամ վարժուհի ընել այնպիսի անձ մը որ հազիւ ուղիղ կարգալ գրել գիտէ, որովհետեւ ան գործի կարօտ է, կամ թէ այսինչ հաճաղային ազգականը կամ պաշտպանեալն է : Ես դառն փորձառութեամբ գիտեմ թէ ինչ կ'ըլլայ հետեւեալը, երբ մանուկը իր գիտական պաշարը կը դիզէ այնպիսի պարագաներու ներքեւ, ուր լաւը, ճիշտը հազուադիւտ է : Իր գիտութեան չէնքին բոլոր հիմերը խարխուլ կ'ըլլան, եւ կ'ստիպուի կամ աւելի նպաստաւոր պարագաներու ներքեւ փլցնել չէնքը, եւ կամ շարունակ այսինչ անկիւնը եւ այնինչ կողմը նորոգութիւններ ընել, որոնք սակայն չեն վերջնաւոր մինչեւ իր կեանքին վախճանը : Բայց լաւ չենք մը սուղ ալ կ'ըլլայ, աղէկ դաստառ մը ամիսը 40-50 դահեկանի չըլլար : Կը լսենք թէ Մ. Նահանգաց մէջ, ուր հասարակ դպրոցները ութ դասակարգի բաժնուած են, առաջին եւ ութերորդ կարգերուն համար կ'ընտրուին կարողագոյն անձինքը, իսկ երկրորդէն մինչեւ եօթերորդը — եթէ դրամական վիճակը չնեղեր նոյն աստիճանի անձեր ունենալ — կը գոհանան նուազ կարող ուսուցիչներով : Բարձրագոյն կարգին համար ինքնաշայտ է որ բարձրագոյն աստիճանի ուսուցիչ պէտք է, բայց նոյնը կարեւոր է սկսնակներուն համար, ըստ մանկավարժ Ֆրէժուէլի սկզբունքին թէ «Մեր դաւանակաց համար միայն լաւագոյն»

նը բաւական է: Երբ հիմը ժայռի վրայ է, երբ հիման վրայ քարուկիր պատեր չինուած են, հոգ չէ թէ վրայի չէնքը միայնակ է թէ հինգյարկենի, հիմը կրնայ տոկայ: Զաւակդ քիչ կարդացած թող ըլլայ, հերիք է որ այդ քիչը ուղիղ ըլլայ, իրեն օգտակար պիտի ըլլայ իր բոլոր կենացը մէջ, իսկ եթէ պարագաներդ ներեն որ աւելի ուսանի, այդ հաստատուն հիման վրայ կարող պիտի ըլլայ պանծալի տաճար մը կառուցանել գիտութեանց եւ արուեստներու:

ՊՈՆՏՈՍ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ

ԵՐԵՔ ԱԻԵՏ. ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ

Ինչպէս մեծ ծառերը պարտէզներու եւ ալեւոր խորհրդականք ժողովներու փառքն ու պարծանքն են, նոյնպէս ժրջան հոգեւոր եղբարք՝ եկեղեցեաց:

Դեռ երկու տարին չբոլորած՝ եկեղեցեայ տմենամեծ եւ ժրագոյն եղբայրներէն երեքը բաժնուցան մեզմէ մահուամբ, որոնք մեր եկեղեցեայն հաստատուն սիւները եւ վարպետ զեկավարներն էին: Առաջինը Կիրակոս աղբար անունով հանրածանօթ էր, զօրաւոր Սբ. Գիրքերով, հաստատուն հաւատքով: Այս գիւղին Ապոզոսն էր. հակառակ իր ծերութեան տարին անգամ մը Հին եւ Նոր Կտակարանները ծայրէ ծայր կը կարդար: Սբ. Գիրքերէն շատ մասեր գոց գիտէր, ի պահանջել հարկին կրնար շատ վկայութիւններ բերել: Թէ եւ արհեստիւ կօշկակար էր, բայց յաճախորդներուն քարոզիչն էր: Հաւատարմութիւնը համբաւաւոր էր, անանկ որ իր յաճախորդները բնաւ չէին նեղեր զայն առուտուրին մէջ, իր խօսքը մէկ էր եւ ամէն մարդ կը վստահէր անոր: 65 տարի ապրեցաւ անմեղադրելի կեանքով, շատ բաներու մէջ այլոց բարի օրինակ ըլլալով:

Երկրորդն էր Սարգիս եղբայր Թաշճեան, 75 տարեկան ծերունի մը, կազմով տկար, նիւթապէս աղքատ, արհեստիւ հիւս: Միշտ Սբ. Գիրքով կը սնանէր, Յաճախ ակնոց դրած կը կարդար մեծ Դիրքը, որ իր միութարութեան աղբիւրն եղած էր: Եկեղեցական գործերէ ձեռքը ետ չէր քաշեր: Ամէն ժողովէ բաժին մը կ'առնէր: Ոչ միայն բնիկները կ'ազդուէին իր խօսքերէն եւ աղօթքներէն, այլեւ օտարներ անգամ: Սիրտը Աստուծոյ, եւ մարդոց սիրով լեցուած էր: Աղօթքներն արտասուալից էին: Վերջապէս գիւղիս ենովքն էր, որ

իր ծերութեան մէջ անգամ Աստուծոյ հետ կը քալէր: Ոչ ծերութիւնը, ոչ աղքատութիւնը կարող եղան բաժնել զայն իր սիրած Փրկչէն:

Երրորդն էր Պետրոս եղբայր Նաճարեան, որ մեռաւ Նոյ. 1ին (Ն. Տ.): Այս ալ 68 տարուան ծեր մըն էր, բայց դեռ կորսնցուցած չէր իր ազդեցութիւնն ու գործունէութիւնը: Եկեղեցին առանց անոր բան մը չէր կրնար ըլլալ: «Տեսնենք Պետրոս եղբայրն ի՞նչ կ'ըսէ», կ'ըսէր: Արտաքին ցոյցեր չունէր: Որչափ կ'աւելնային իր տարիներն, այնչափ կ'աւելնար իր հոգեւորութիւնը եւ գործունէութիւնը: Սիրահար էր Սբ. Գրքին: Անյաղթելի հաւատք եւ զօրաւոր կամք ունէր: Այս գիւղին Եղիան էր:

Որովհետեւ իր մահը կիրակի պատահեցաւ, ինք տուաւ մեզի վերջին գործնական քարոզն իր մահուամբ: Յուսով ենք թէ իր օրդին Յովհաննէսն պիտի ըլլայ Եղիան:

Այս երեք եղբարց կեանքերն իրարու համահաւասար էին, զի երեքն ալ նոյն աղբիւրէն կը խմէին, նոյն հացէն կ'ուտէին, նոյն Տէրով կը ծառայէին: Եկեղեցեայ հայրերէն անոնք որ շատ զօրաւոր էին, իրենց զօրութիւնը Աստուծոյ Խօսքէն կ'առնէին: Օգոստինոս, Գրիգոր Լուսաւորիչ, Լուտեր, եւն. գիշեր ու ցորեկ վայելեցին երկնային այս մանանան: Հիմակուան Քրիստոնեաներուն զօրութիւնն ալ Սբ. Գրքէն է: Սբ. Գիրք չկարդացող Քրիստոնեաներն խաբող Քրիստոնեաներն են: Կարդալը ուտել է, եւ մտածելը մարսել. մեզ զօրացնելու համար երկուքն ալ անհրաժեշտ են:

Իցիւ թէ զաւակներ իրենց ծնողաց արժանաւոր յաջորդներն ըլլային: Մեր եկեղեցիին նիւթականը աննախանձելի է: 35-40 տուն են Բողոքականները, որոնք միշտ դպրոց մը ու քարոզիչ մը կը պահեն: Դպրոցի ուսուցիչն ընթացաւարտ մ'է բնիկ, Պրն. Մեսրոպ Ստեփանեան: Աղջկանց դպրոց չունինք:

Խորհրդի Իշմէ, Նոյ. 5

ՊԱՂՏԱՍԱՐ ԳԱՂԱՅԵԱՆ

Քրիստ. Ե. Ընկերակցութեան աղօթքի ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը ժամը 9½-ին (Ը. Թ.) ի Րէսթ, Գուլմագափու: Խորհրդածութեան նիւթն է Զաք. Ժ. 20:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

Մայրաքաղաք. Ֆրանսական լրագիր մը հետեւեալ տեղեկութիւնը կու տայ մայրաքաղաքիս առեւտուրին վրայ. Հրապարակին վրայ առեւտրական գործառնութիւնները ամենէն աւելի տեղի կ'ունենան Մարտ ամիսէն մինչեւ Մայիս եւ Սեպտեմբերէն մինչեւ Յունիս. Գլխաւոր արտածութիւնն է ցորեն, արմաթիք, եւն. Կ. պոլիս է Պարսկաստանի հետ եւրոպայի առեւտուրին թրանզիթի գործառնութիւններուն կարեւոր կեդրոնը. 1314ի ներածութիւններուն արժողութիւնն էր 137 միլիոն ֆրանք. — Կայս. կառավարութիւնը հրատարակեց թէ չէզոք պիտի մնայ Ռուսեւստոնական պատերազմին մէջ. — Վեհ. Սուլթանին մեծ փափաքն է ամէն կերպով կատարեալ կրթութիւն մը տալ Կայս. զինուորներուն. Ուստի հրամայեց հոգ տանիլ որ անոնց ուսուցումին իրենց կրօնական պարտականութիւնները. — Պիթիսի նորընտիր կուսակալ Ֆէրիտ փաշա այս շարքու իր նոր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ. — Բժշկական Ընկ.եան Ընդհ. Ժողովը գումարեցաւ իր հաստատման 48րդ տարեդարձին առթիւ եւ իր զիւանը կազմեց. — Մայրաքաղաքիս կալուածական համագումար տուրքը, զինուորական սպառազինումներու եւ կրթական բաժիններով հանդերձ, 32,696,074 դահ. եղած է 1316ին. 1317ին 33,146,372 էր. — Գերմանական նաւագործարաններու մէջ շինելի ծովաւաճարի հալածող նաւերուն յատակաձեւերը եւ պատկերները ձեռնհաս պաշտօնատուներէն քննուած եւ հաւնուած են եւ Մեծ Եպարքոսին լրկուած:

Նահանգներ. Սէլանիկի, Գոսովայի եւ Մանասթրի կուսակալութիւններուն մէջ տասն հազարի մօտ ոստիկան զինուոր պիտի գտնուի, կ'ըսուի. — Էտիրնէի նահանգին սահմանազլխին մօտերը Կայս. զօրաց ջոկատ մը կռիւ մը ունեցաւ Պուլկար աւազակներու հետ եւ բոլորովին նուաճեց զանոնք. Ետ առաւ գողցուած գոյքերը եւ կենդանիները եւ վերադարձուց իրենց տէրերուն. — Իզմիրի նահանգին մէջ Գարշեմագայի, Մանիսայի, Ուրլայի եւ Սէյտիքէյի Ամերիկեան որթատունկի տնկարաններէն այս տարի 1,350,000 ձողիկ առնուած է. — Դարձեալ 5,000 վարդենիի փոքրիկ տունկ գնուեցաւ նահանգներուն համար. — Հարկ եղած քանակութեամբ ղեղօրէ ղրկուեցաւ Ճիտտէ, որպէս զի ուխտաւորներուն բաժնուի. — Որոշուած է Այտընի նահանգին բանտերը եւ դատական շէն-

քերը նորոգել՝ առողջապահական սկզբանց միտ դնելով. — Իզմիրի գաւառին խճուղիներու շինութեան տուրքին յետեալ մասերը առանց տուգանքի պիտի գանձուին. — Իզմիրի թաղապետութեան 1320 տարւոյ ելեւմտացոյցը պատրաստուած է, ուր ծախք եւ հասոյթ հաշուուած են 2,986,530ական դահ. : Հասոյթի աղբիւրներն են Կշիոի տուրք (450,000 դահ.), սպանդանոցի տուրք (424,000), անասունի տուրք (100,000), կառքի տուրք սալաշատակի շինութեան համար (200,000), փողոցներու մաքրութեան տուրք (420,000), շէնքի նորոգութեան, եւն. տուրք (200,000). — Ուրֆայի Նաճար շուկայէն հրդեհ ծագած եւ 14 խանութ այրած են. — Սիւրիհիսարի երկաթի եւ հանքածուխի հանքերը քննելու համար Իզմիր ղրկուած մասնագիտական յանձնաժողովը վերադարձաւ եւ իր աշխատութիւններուն արդիւնքը քարտէսներով եւ ընդարձակ տեղեկագրով ներկայացուց Հիճազի երկաթուղիին շինութեան յանձնաժողովին, որ Կայս. պալատան մէջ կը գումարի. — Ներքին գործերու նախարարութիւնը հրահանգ ղրկեց գաւառները թէ պէտք է բաւական թուով ոստիկաններ դնել թղթատարներուն հետ եւ, եթէ աւազակային դէպք պատահի, չարագործները դտնել եւ խստիւ պատժել:

Այլ-այլ. Ամերիկեան դեսպանը Կայս. կառավարութեան ծանոյց թէ Օսմանեան երկիրներու մէջ բնակող Փանամացիներու շահերուն պաշտպանութիւնը Ամերիկեան դեսպանին եւ հիւպատոսներուն յանձնուած է մինչեւ որ Փանամայի կառավարութիւնը յատուկ ներկայացուցիչ եւ հիւպատոս ղրկէ Թուրքիա. — Սապահ կը պատմէ թէ Աֆղանիստանի էմիրը, Թուրքիայէ վերադարձող Աֆղաններէ իմանալով այն զիւրութիւնները ու շնորհները զորոնք կը վայելին Թուրքիաբնակ Աֆղանները, որոշած է իր երկրին մէջ գործադրել տալ Օսմ. տէրութեան օրէնքներն ու կանոնները. — Կիմացուի թէ Սերպիոյ նորընտիր Վարչապետը, խաղաղասէր եւ Բուսէլիի նահանգներուն անդորրութեան փափաքող մարդ ըլլալով, ջանադիր է Բ. Դրան հետ բարեկամական յարաբերութիւնները ամրապնդել. — Պուլկար հանրածանօթ աւազակապետ Պորիս Սարափով, որ Իտալական հողէն վտարուեցաւ, Աւստրիա մտնել չհամարձակելով, Մոնթենեկրօի եւ Պելկրատի ճամբով վերադարձաւ Պուլկարի. — Փորթլէնտի 1905ի ցուցահանդէսին մասնակցիլ առաջարկուած է Կայս. կառավարութեան. — Անձնական տուրքի գանձումը յետաձգուեցաւ Կայս. հրամանագրի մը համաձայն, որ բոլոր նահանգներն հաղորդուեցաւ:

— 16 հրետանիները, որոնք Մարտի վերջերը Կայս. կառավարութեան պիտի յանձնուին Բրուսիլ գործարանէն, իրենց կանոնական մթերքէն զատ 1,000 ռուբլ պիտի ունենան։ — Արտաշէս էֆ. Մաղաքեան 15 տարուան մենաշնորհ խնդրած է մայրաքաղաքի փողոցներուն մէջ պատերու վրայ ծանուցումներ փակցնելու համար։ Կը խոստանայ հասոյթին կէսը Հիճազի երկաթուղիին նուիրել։ — Առեւտրական եւ հանրագումար գործերու նախարարութիւնը անանուն ընկերութիւններու կադմութիւնը տեղացի դրամատէրներու համար դիւրացնող կանոնագիր մը պատրաստած եւ Պետական Խորհրդին մատուցած է վաւերացման համար։ — Փորթ Սայիտի նաւահանգիստը պիտի ընդարձակուի եւ երկու մթերանոց պիտի կառուցուի, մին քարիւղի եւ միւսը ածուխի համար։ — Իրէտի Լիոնէի վարչական խորհուրդը որոշած է 50 ֆրանք չահարածին բաշխել, այսինքն համազումար 25 միլիոն ֆրանք։ 1903ի զուտ հասոյթն եղած է 28,628,865 ֆրանք։ — Մայրաքաղաքի եւ գաւառային այն քաղաքներուն մէջ, ուր հրշիջոյց խումբեր կան, բնակիչներէն մասնաւոր տուրք մը պիտի առնուի զինուորական այգալիսի խումբերու պէտքին համար։ — Ռուսական պաշտօնապէս ծանոց Պուլկարիոյ թէ այսուհետեւ խստիւ պիտի պատժէ անկարգութեան առիթ տուող եւ աւաղակութիւն ընող Պուլկարները։ — Սերպիա 1,300,000 ֆրանքի վարկ մը յատկացուցած է Բուլղարի Սերպիական վարժարաններուն։ — Ռուսեւեմափոնական պատերազմին սկսելէն ի վեր Պուլկարական արժէթղթերը 10 առ հարիւր ինկան։ — Սոֆիայի քաղաքապետութեանը 1½ ֆրանք տուրք դրաւ բարեկենդանի շիմակաւորներուն վրայ։

Բալտ. Ժող. Պատ. Ս. Զորիկեանի որդին Վեր. Լեւոն Արփի անցեալ չարթու Ամերիկայէ մայրաքաղաքս եկաւ։ Բոսլըրթ Գուլէճի մէջ յաջողութեամբ իր ընթացքը լրացնելէ ետեւ Օպլընի Աստուածաբանական վարժարանին մէջ (Ամերիկա) աստուածաբանութիւն ուսած է եւ յետոյ քանի մը տարի Ամերիկեան կարգ մը եկեղեցիներու մէջ քարոզչի պաշտօն վարած ու գնահատուած է։ Արդ եկած է քարոզչութեամբ զբաղիլ այս երկրին մէջ։ Վեր. Լեւոն Արփի ուսեալ երիտասարդ մ'է եւ վստահ ենք թէ պիտի կրնայ Հայաստան Աւետարանականներու ընթացական շատ զգալի մէկ պէտքը լեցնելու մասին լաւ դեր մը կատարել։ — Սըվազի Բարձր վարժարանին այս տարի կ'աշակերտեն 65-70 ուսանող, որոնց 26ը ցերեկեայ են։

Հայ Լուս. Ժող. Պարսից Շահը ամանորի առիթով շնորհաւորական հեռագիր մը ղրկած է Էջմիածնի Կաթողիկոսին։ Ն. Ս. Օծութիւնը հեռագրով իր շնորհակալութիւնը յայտնած է։ Ռուսիոյ Զարուհիին ալ ղրկած է գրութիւն մը, որով կը պարգուի Ռուսահայ եկեղեցիին ամբողջ խնդիրը։ — Մայրաքաղաքի ու շրջակայից Հայ դպրոցներուն վրայ Ուսումնական Խորհրդի մատուցուած տեղեկագիրներէն կը տեսնուի թէ նոյն դպրոցներու 1903-4 տարեյրջանի ուսուցիչներուն թիւն է 183, ուսուցչուհիներունը 149, ամսական ծախքը 87,000։ — Այնթապի Հայերէն Գրիգոր էֆ. Թաւուզճեան, Սմբատ էֆ. Տէմիրճեան, Գարեգին էֆ. Պոհարեան եւ Գէորգ էֆ. Մըղըրպլեան Սիւս երթալով քահանայ ձեռնադրուեցան Կաթողիկոսէն։ Առաջին երկուքը Այնթապի մէջ պիտի պաշտօնավարեն, իսկ վերջինը Օրուլի մէջ։ — Սըվազի Սր. Յակոբ եկեղեցիին եւ ուրիշ երկու եկեղեցիներու նորոգման արտօնութիւն շնորհուած է։

Յոյն Ժող. Դալաթիոյ Յոյն վարժարաններուն ինպատկ կազմակերպուած հանդէսին համար Վեհ. Սուլթանը 50 ոսկի շնորհեց։ Այդ վարժարաններուն մէջ 1,000է աւելի տղաք կը կրթուին ճրիպէս։ — Պատրիարքը Մեծ Կղզիի որբանոցին վարչութեան կողմէ Վեհ. Սուլթանին շնորհակալութեան ուղերձ մը պիտի մատուցանէ նոյն հաստատութեան շնորհուած հացի եւ մսի ռոճիկին յաւելման համար։ — Եգիպտոսի վաճառականներէն Օտիսիա Փանտէլիտի 500 ոսկի նուիրած է իր ծննդավայրին, Լեւոնոս Կղզիի, մէջ ազգկանց վարժարան մը հաստատելու համար եւ խոստացած է տարեկան 80 ոսկի վճարել նոյն վարժարանին։ — Վեհեմիկի մէջ Աստուածաբանական Յոյն վարժարան մը պիտի բացուի, որպէս զի Հէյպէլիի Աստուածաբանական վարժարանի չրջանաւարտները հոն յաճախեն փոխանակ Կաթողիկ եւ Բողոք. վարժարաններ երթալու։ — Օրկա Թագուհին Ափրիկեան Տրիպոլսի մէջ 16,000 ֆրանքով հիւանդանոց մը պիտի կառուցանէ սպունգ որսացող Յունահայատակներու դարմանման համար։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

(Փետր. 5/18)

Օսմ. Միացեալ	Օսմ. ոսկի	86.48
Բուլղարի երկաթուղի	Ֆրանք	440
ԴՐԱՄՔ, Օսմ. ոսկին 100է		
Մէճիտլիյէ	108 05	87 49
Նոր մէթալիք	103 30	54 03
Մանր արծաթ	104	110
Ռուսիոյ բոլ	90	8 64

ԱՐՏԱՔԻՆ

Ծայրագոյն Արեւելի պարբերականը . Դէպքերն արագ ընթացք մը առին , բայց ոչ՝ անհամբեր ընթերցողները գոհացնելու հափ արագ : Սակայն հաւանական չէ որ հարկ ըլլայ ընդ երկար սպասել նոր լուր ստանալու համար : Ծափոնցիներուն նպատակն է արագ զարնել , Սիւնապոլի նաւային թղթակիցը կ'ըսէ , «Շարժութեանս առաջին մասին յուզիչ լուրերուն հանդարտութիւն յաջորդեց , որ սակայն ուրիշ փոթորիկի մը նշան է անշուշտ : Ծափոնցիները կը պատրաստեն ուրիշ ճակատամարտ մը , որու վրայ բան մը պիտի չիմանանք մինչեւ որ տեղի ունենայ » Ահաւասիկ անցեալ երկուշաբթի զիշեր եւ երեքշաբթի առաւօտ փորթ Արթըրի առջեւ տեղի ունեցած կռուին մանրամասնութիւնները . Ծափոնական նաւաբաժինը կը բաղկանար 6 մարտանաւէ , 6 զրահապատ յածանաւէ , 4 յածանաւէ եւ կարգ մը ծովառմբակիր եւ ծովառմբակիր հալածող նաւերէ : Ասոնց ընդհանուր հրամանատարն էր Թոկոծովակալը : Ռուսական նաւաբաժինը պատերազմի կազմ եւ պատրաստ կարգով մը շարուած էր բերդերուն պաշտպանութեան ներքեւ : Ծափոնական հրամանատարը որոշեց թէ գիշերային յարձակում մը չահաւոր պիտի ըլլայ : Հետեւապէս կէսգիշերէն ժամ մը առաջ կրակ սկսաւ , եւ թնդանօթաձգութեան ամէնէն սաստիկ միջոցին Ծափոնական քանի մը ծովառմբակիրներ մուծէն օգտուելով ծովափին մօտերէն սողոսկեցան եւ կանգ առին առանց նշմարուելու մինչեւ որ թշնամիին նաւերը Ծափոնական կրաքին առջեւ սկսան տեղի տալ եւ վերստին նաւահանգիստը մտան : Այն ատեն ծովառմբակիրները մօտէն ռմբաձգութիւն սկսան եւ ծովառմբակները զարկին ու զննեցին երկու մարտանաւ եւ մէկ յածանաւ : Թիէնցիներէ կը հեռագրուի թէ Ծափոնական մարտանաւ մը եւ յածանաւ մը զննուեցան եւ ծովառմբակիր մը ընկղմեցաւ : Սակայն այս չհաստատուեցաւ ուրիշ տեւէ աղբիւրէ եւ հաւանօրէն սխալ է : Կ'ըսուի թէ փորթ Արթըրի ռմբակոծումը քաղաքին բաւական զննա տուած է , բայց Ռուսական բերդերուն քիչ : Սիւնապոլի նաւային վերոյիշուած թղթակիցը Ռուսական նաւատորմին զննար վերոյիշուածէն աւելի կը ներկայացնէ : Կ'ըսէ թէ փորթ Արթըրի առջեւ տեղի ունեցած նաւամարտին մէջ զննուած Ռուսական նաւերն էին Չարեֆէ , Բեթիֆէ եւ Փոլիս մարտանաւերը եւ Փալլադոս , Տիւնա , Աստուր եւ Նաֆէ յածանաւերը : Թէ ո՞րչափ զննա կրեցին առոնք՝ յայտնի չէ : Ալէքսիէվ ծովակալին մէկ հեռագիրը յոյս կու

տայ թէ Չարեֆէ եւ միւսներէն ոմանք դարձեալ գործածելի պիտի ըլլան քանի մը շաբաթէն : Զրահապատ Վարեֆէ յածանաւը եւ Բեթիֆէ թնդանօթակիրը Չեմուլիօի առջեւ ընկղմեցան եւ ոչ թէ գրաւուեցան , ինչպէս կ'իմացուէր անցեալ շաբթուան հեռագիրներէն : Անոնց նաւազներէն ողջ մնացածները Չեմուլիօի Անգղիական , Ֆրանսական եւ Իտալական մարտանաւերն առնուեցան եւ Ֆրանսական յածանաւով մը Շանկիայ տարուեցան : Յայտնի չէ՝ թէ Տիւնա ճակատամարտէն ի վեր տեւէ կռիւ տեղի ունեցած է փորթ Արթըրի առջեւ : Սբ. Փեթրոսպոլէ կը հեռագրուի թէ Զօր. Փիլուկ հեռագրած է թէ փոփոխութիւն մը չկայ , եւ թէ Ծափոնական երեք նաւեր ընկղմած են փորթ Արթըրի դիմաց : Հաւանական չէ որ նաւերն ընկղմած ըլլան , եթէ նոր ճակատամարտ տեղի չէ ունեցած : Լոնտոնէ կը հեռագրուի Թիէնցիներէ հաղորդուած լուր մը թէ երկրորդ ճակատամարտ մը տեղի ունեցած է փետր. 12ին եւ թէ Ռուսական երեք ծովառմբակիր ընկղմած են բերդերուն սխալով եւ Ծափոնական փոխադրանաւ մը ընկղմած է 1,800 մարդով : Այս կը հակառակի Զօր. Փիլուկի յայտարարութեան : Բայց կրնայ հիմ մը ունենալ , վասն զի օր մը յետոյ Լոնտոնէ հեռագրուեցաւ թէ երկրորդ ճակատամարտ մը եղած է , ուր Ռուսները պարտութիւն կրած են եւ Ռուսական քանի մը նաւ եւ Ծափոնական նաւ մը ընկղմած են : Աւելի վստահելի է Լոնտոնեան ուրիշ հեռագիր մը , որ կ'ըսէ թէ երկուշաբթի Ծափոնցիները արդէն 24,000 մարդ հանած էին ի ֆորէս : Նալչէ Վրէժէ կ'ըսէ թէ Նալչէ փոխադրանաւը դիպուածով օդն ելած է Թալիէնուանի ծովածոցին մուտքը ականի մը զպչելով : Չարին հօրեղբոր որդիները , մեծ դուքս Կիրիլ եւ մեծ դուքս Պորիս , Ծայրագոյն Արեւելք պիտի երթան բանակին միանալ : Լուի Նափոլէոն իշխանն ալ Մանչուրիոյ Ռուսական հեծելազօրաց Ընդհ. հրամանատար կարգուած է : Փորթ Արթըրի վրայ Ծափոնական յարձակումը Ռուսիոյ խանդավառութեան նոր գրգիռ մը տուաւ , եւ երկրասիրական ազմկալի ցոյցեր կը տեղեկագրուին Սբ. Փեթրոսպոլէ եւ Մոսքուայէ : Ռուսերն ալ յաջողութիւն մը ծանուցին : Ռուսական չորս մարտանաւեր , հաւանօրէն Վլադիվոսթոքէ , Ծափոնական երկու առեւտրական չոգենաւերու վրայ յարձակած եւ մին ընկղմած են : Միւսը փախած է : Միացեալ Նահանգներու Արտաքին գործերու նախարար Մր. Հէյ , տէրութիւններուն ծանուցադիր մը զրկելով , առաջարկեց երաշխաւորել Չինու չէ-

զորութիւնը եւ հողային ամբողջութիւնը : Առաջարկը նպատակաւոր ընդունելութիւն գտաւ տէրութիւններէն, որոնցմէ ոմանք ծանուցին թէ արդէն իսկ հաւանած են : Հարկաւ կը հասկըցուի թէ Մր. Հէյ Չինու ամբողջութեան մէջ չհամարիր զՄանչուրիա, եւ նպատակն է ցամաքային կռիւը սահմանափակել Մանչուրիոյ եւ Բորէայի մէջ միայն : — Ռուս թերթերէն ոմանք ծանուցին թէ Թոկո ծովակալը Փորթ Արթւրի վրայ յարձակման համար իր պատրաստութիւնները լրացուց Ուէյ Հայ Ուէյի Անգղ. նաւահանգստին մէջ : Լորտ Լէնստաուն Լորտերու ժողովին մէջ ըսաւ թէ այդ ամբաստանութիւնը «բոլորովին անհիմն» է, եւ Ուէյ Հայ Ուէյի Անգղիական ներկայացուցչին հետազոտողը կ'ընդհատուի համար թէ կայ բան մը որ կրնար դոյզն առիթ մը տալ սոյն ամբաստանութեան : Սթանֆորդ կը հարցնէ թէ ճափոնական մարտանաւերը, իրենց նաւահանգիստներէն դեռ նոր ելած, երեւակայելի ինչ պէտք կրնային ունենալ նորոգման կամ պաշարի համար Բրիտանական նաւահանգիստ մը երթալու : Ուրիշ բան մը որմէ կը դանգատին Ռուսական թերթերը՝ սա է թէ Բրիտանական կառավարութիւնը ծանոյց թէ հանքածուխը ռազմանիւթ է : Այս մեծապէս կը դժուարացնէ Ռուսիոյ դործը իր նաւատորմին օգնութիւն զրկելու մասին : Նաւերու ճամբուն վրայ հանքածուխի կայանները մեծ մասամբ Բրիտանացիներու ձեռք են, եւ Բրիտանական իշխանութիւններ հանքածուխի մինչեւ միւս կայանը հասնելու չափ անուշ միայն պիտի տան պատերազմիկներէն երկուքին ալ պատկանող նաւերուն : Սակայն Գերմանական ինչ ինչ թերթեր կը խոստովանին թէ Անգղիոյ այս որոշումը միջազգային օրէնքի համաձայն է : — Նորագոյն հետազոտողներէ կ'իմացուի թէ Եստոնիա եւ Նիլլի յաճանաւերը, զորոնք ճափոն դնեց Արձէնթիւնի հանրապետութենէն, ճափոն հասած են ապահով : Ծովակալ Ալէքսէյ Փորթ Արթւրի խորապին գացած է իր սպայակոյտին հետ : Ռուսերը Նիու Չուանի բերդերուն մէջ են : Եւրոպական բերանը ճափոնական նաւային ցոյցին նպատակն էր, կ'երեւի, Ռուսերը խորել, կ'ըսուի թէ Լիաթթունկի ծովածոցին մէջ զինուորական կարեւոր շարժում մը կը կատարուի ճափոնական յաճանաւերու պաշտպանութեան ներքեւ : Նպատակն է, կը կարծուի, երկաթուղիի հաղորդակցութիւնը կտրել Փորթ Արթւրի ետեւի կողմէն : — Թոքիօն կը հետազոտուի Լոնտոն թէ Վլադիվոսթոք պատրաստ չէ յարձակման : Նաւահանգստին մուտքը

քը պաշտպանուած չէ ականներով : Տասը ծովաւորակիր պաշարուած կը մնան սառոյցի մէջ : Սէուլէ կը հետազոտուի թէ Կէնսանի մէջ (Բորէա) ճափոնական 60,000 զօրք համախմբուած են եւ կը պատրաստուին դէպ ի Մանչուրիա արշաւել : Ռուսերը զինուորական մեծ ոյժ հաւաքած են, կ'ըսուի, Եւրոպական ձախ կողմը : Սը. Փեթրոսպոլէ կը հետազոտուի Փարիզ թէ Սիպերիական թղթատարական հաղորդակցութիւնները ընդհատուած են :

Այլեւայլ. Անցեալ շաբթու Իմանուէլ Բանթի մահուան 100ամեակը տօնակեցաւ Գերմանիոյ Բէռլինի կոնգրէսէ քաղաքին մէջ : Թէ ժ. Դարու մեծագոյն իմաստասէրը նկատուելու պատուին արժանի է Բանթ, կ'ընդունին առ հասարակ ամէն անոնք որ այս մասին կարծիք կազմելու ձեռնհասութիւն ունին : Բէռլինի կոնգրէսէի Համալսարանին դասախօս էր ան, եւ իր գլխաւոր գործն եղաւ «Չուան Բանթական Ռուսիան սիրութիւնը» : — Շաբաթ Մ. Տէլքստէ եւ Սիւմուր դեսպանը Փարիզի մէջ ստորագրեցին Ֆրանսիական մական նոր դաշնագիրը : Սիւմուրները ընդունած են բոլոր պահանջումները Ֆրանսական այն կուսակցութեան, որ հակառակեցաւ նախորդ դաշնագրին, եւ ինչպէս ըսաւ դեսպանը, Սիւմուրը «իր պատուին եւ իր անկախ գոյութեան պահպանման հետ հաշտ ամէն զիջում» : — Բրիտանական խորհրդարանի Ընդդիմադիր կուսակցութիւնը անցեալ շաբթու մասնական ուրիշ ընտրութեան մը մէջ ալ քուէի փոքրիկ մեծամասնութեամբ մը աթոռ մը կորցեց, որ մինչեւ ցարդ խիստ պահպանողական էր միշտ : Նախարարները գահաձառին ի պատասխան պատրաստելի ուղերձին վրայ վիճարանութեան պահուն իրարու անհամաձայն կարծիքներ յայտնեցին գահաձայն խնդրին վրայ : Սթանֆորդ կ'ըսէ, «Կառավարութիւն մը որ այս տեսակ հարցի մը վրայ երկու հակընդդէմ հայեացք ունի, բնաւ հայեացք չունի իրապէս » : Մր. Պալֆուր բաւական աղէկացաւ եւ օգալիտութեան համար Պրայթըն գնաց : — Անցեալ շաբթու Ուէյսի գահաժառանգ իշխանուհին եղբայր Թէքի Ալեքսանտր իշխանը ամուսնացաւ Անգղիոյ էտուրտ է թագաւորին եղբոր աղջկան Ալպընի Ալիս իշխանուհիին հետ :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՅՈՒ ՊԵՏԱԾԱՆ

Յիմնանցըլար Եօգուշու Ամերիկացի Խան